

*Załącznik do Uchwały Nr.....
Rady Miejskiej w Krajence
z dnia
w sprawie przyjęcia gminnego programu
opieki nad zabytkami*

**GMINNY
PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA GMINY I MIASTA KRAJENKA
na lata 2017 – 2020**

Marzec 2017 rok

Spis treści:

1. Wstęp	3
1.1. Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy i Miasta Krajenka.....	3
1.2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.....	4
2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego	6
2.1. Krajowa polityka w dziedzinie opieki nad zabytkami.....	6
2.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa	8
2.3. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie powiatu.....	12
3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Krajenka	12
3.1. Obiekty zabytkowe nieruchome o najwyższym znaczeniu dla gminy Krajenka (wpisane do rejestru zabytków – wykaz).....	15
3.2. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomych ujętych w gminnej ewidencji zabytków.....	15
3.3. Zespoły najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie gminy (wpisane do rejestru zabytków – wykaz zespołów zabytków ruchomych).....	26
3.4. Krajobraz kulturowy (obszarowe wpisy do rejestru zabytków, parki kulturowe, parki krajobrazowe wykaz).....	26
3.5. Zabytki archeologiczne.....	27
4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego	41
4.1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków.....	41
4.2. Uwarunkowania wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	45
4.3. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Krajenka.....	49
4.4. Uwarunkowania wynikające ze „Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Krajenka na lata 2008 - 2017”	51
4.5. Uwarunkowania wynikające z „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Krajenka”	52
4.6. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej.....	52
4.7. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zabytków archeologicznych.....	55
5. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami)	55
6. Sprawozdanie z realizacji „Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy i Miasta Krajenka na lata 2013 – 2016”	55
7. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	61
7.1. Gminna ewidencja zabytków.....	61
7.2. Gminny plan ochrony zabytków nieruchomych na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.....	61
7.3. Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomych.....	62
7.4. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.....	62
7.5. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.....	62
7.6. Poprawa stanu zachowania zabytkowych cmentarzy (figurujących w gminnej ewidencji zabytków).....	63
7.7. Określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych	63
7.8. Określenie sposobu realizacji poszczególnych celów gminnego programu opieki nad zabytkami zawartych w punkcie 5.....	63

<i>8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami</i>	<i>64</i>
<i>9. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami</i>	<i>66</i>
<i>9. Wewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami.....</i>	<i>66</i>
<i>11. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami</i>	<i>66</i>

1. Wstęp

1.1. Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy i miasta Krajenka.

Podstawowym, ogólnie pojętym założeniem niniejszego „Programu opieki nad zabytkami dla gminy i miasta Krajenka na lata 2017 – 2020” jest ukierunkowanie działań Samorządu Gminnego służącym podejmowaniu planowanych działań dotyczących finansowania inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego poprzez samorząd gminy. Jest to uzupełniający dokument w stosunku do innych aktów planowania gminnego. Zadaniem programu jest także organizacja działań edukacyjnych i wychowawczych wobec miejscowej społeczności. Dla realizacji powyższego założenia niezbędna jest realizacja szczegółowych celów określonych m.in. w art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, do których należą:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

oraz

- zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, historią i zabytkami miasta i gminy Krajenka, w tym także rozróżnienie obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego i figurujących w ewidencji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

1.2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

1.2.1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 446)

art. 7 ust. 1 pkt 9

„Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy(...)

9) kultury w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.”

1.2.2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 ze zmianami)

• *art. 4*

„Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowania przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz kształtowaniu środowiska.”

• *art. 5*

„Opieka nad zabytkami sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.”

• *art. 18 i art. 19*

zakładają obowiązek uwzględniania w strategii rozwoju gminy, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochrony zabytków i opieki nad

zabytkami oraz zapisów zawartych w gminnym programie opieki nad zabytkami.

- *art. 20*
studium i plany miejscowe wymagają odpowiednio zaopiniowania lub uzgodnienia przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- *art. 22 ust. 4 i 5*
„Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.
W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte: zabytki nieruchome wpisane do rejestru, inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.”
- *art. 32 ust. 1 pkt 3 i ust 2*
stanowi o przyjmowaniu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) zawiadomień o znalezieniu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem i zawiadomienie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- *art. 33 ust. 1 i ust 2.*
stanowi o przyjmowaniu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) zawiadomień o przypadkowym znalezieniu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem archeologicznym i zawiadomienie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- *art. 71 ust. 1 i ust 2.*
zakłada sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich i budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada gmina i jest to zadanie własne samorządu.
- *art. 81*
Organ stanowiący gminy lub powiatu ma prawo udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.
- *art. 87*
Artykuł ten stanowi, że:
 - burmistrz sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami;
 - gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;

- gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
- z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami burmistrz sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego.

2.1. Krajowa polityka w dziedzinie opieki nad dziedzictwem kulturowym.

2.1.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014 – 2017

„Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014 – 2017” został ustanowiony Uchwałą Nr 125/2014 Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 2014 r.

Dokument ten utworzono na podstawie przepisów art. 84 i art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zmianami).

„W Krajowym programie dokonano diagnozy stanu ochrony zabytków w Polsce w trzech podstawowych płaszczyznach:

- organizacji i zadań organów ochrony zabytków w Polsce,
- stanu zachowania zabytków w Polsce, w tym roli i znaczenia form ochrony zabytków
- oraz systemów informacji o zabytkach, komunikacji, porozumienia i współpracy w obszarze ochrony zabytków w Polsce.

Na podstawie Diagnozy przeprowadzono analizę SWOT i w ścisłym powiązaniu z jej wynikami oraz w powiązaniu z celem 4 Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego) sformułowano cel główny Krajowego programu: *Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.*

Do realizacji celu głównego opracowano trzy cele szczegółowe:

- wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,
- wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,
- tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz – dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji,

które z kolei realizowane będą w ramach szczegółowych zadań.

Do wszystkich wymienionych w Krajowym programie celów i zadań opracowano szczegółowy harmonogram realizacji wraz z planem finansowym programu.

Dokument jest uzupełniony o projekt systemu wdrażania, monitoringu i ewaluacji oraz analizę ryzyka.

Zagadnienia horyzontalne:

Istotnym rozwiązaniem, porządkującym zagadnienia przedstawione w Krajowym programie i uwzględnionym na każdym etapie prac nad dokumentem, są następujące zagadnienia Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami 2014–2017 8 horyzontalne: tematy

wiodące, których problematyka została poruszona w co najmniej dwóch obszarach diagnozy oraz dwóch celach szczegółowych. Są to:

- a. podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych (szkolenia, standaryzacja działań, itp.),
- b. porządkowanie rejestru zabytków oraz stworzenie wiarygodnej metodologicznie diagnozy stanu zachowania zabytków nieruchomych (księgi rejestru A i C),
- c. zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; budowanie przez organy ochrony zabytków partnerskich relacji z obywatelami, jak i propagowanie postaw współodpowiedzialności społecznej za zachowanie zabytków (współpraca z mediami, wykorzystywanie mediów elektronicznych, konkursy, itp.),
- d. wdrożenie procesów kształtowania postawy krajobrazowej wśród organów ochrony zabytków,
- e. zwiększenie zaangażowania samorządów, ze szczególnym uwzględnieniem gmin, w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych (ich stanowienie jest władczą kompetencją rad gmin) jako skutecznej formy ochrony zabytków.

Zagadnienia horyzontalne nie tworzą dodatkowego poziomu w hierarchicznej strukturze dokumentu, zgodnie z jego podziałem na cel główny, cele szczegółowe i kierunki działania. W sposób istotny jednak wskazują zagadnienia priorytetowe w obszarze ochrony zabytków, przyjęte do realizacji do 2017 r.

2.1.2. Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004 – 2013 (2020).

W ramach opracowywania strategicznych dokumentów programowych rozwoju społeczno – gospodarczego państwa przyjęty został przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r. dokument pod nazwą: „Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004-2013”, który uzupełniono w 2005 r. i upubliczniono pod nazwą: „Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020.” Cytowana Strategia jest rządowym dokumentem tworzącym ramy polityki kulturalnej, funkcjonującej w nowych warunkach gospodarki rynkowej, a także w kontekście wspólnoty Polski z Unią Europejską.

Misją strategii jest zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów. Określając podstawowe pojęcia, podkreślono fundamentalną rolę kultury w życiu społecznym: „*Kultura warunkuje rozwój społeczny i gospodarczy, kształtuje postawy obywateli i formy instytucjonalne państw. Nie jest więc tylko elementem systemu, ani tym bardziej dziedziną życia społecznego, ale podstawą do wszelkich zmian instytucjonalno – ekonomicznych społeczeństw. Być może właśnie dlatego art. 6.1. Konstytucji stanowi: Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju*” (s. 6).

W rozdziale: Założenia do Narodowej Strategii Rozwoju Kultury stwierdzono, że „...samorzędy terytorialne powinny zyskać większą motywację w kształtowaniu instytucjonalnego zaplecza dla rozwoju kultury, w tym do wypełniania założonych

w lokalnych strategiach rozwoju celów w sferze kultury, a rola państwa powinna sprowadzać się do badań naukowych i monitorowania tej sfery oraz do skutecznego zapobiegania sytuacjom kryzysowym. Jednocześnie Minister Kultury powinien posiadać odpowiednie środki na sprawowanie mecenatu nad działalnością instytucji kultury oraz instrumenty o charakterze motywującym, za pomocą których możliwa będzie realizacja polityki kulturalnej państwa w regionach... ” (s. 114).

W ramach prac nad Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004–2013 sformułowano cel strategiczny: *zrównoważenie rozwoju kultury w regionach*, a w jego ramach cele cząstkowe:

1. wzrost efektywności zarządzania sferą kultury;
2. wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury;
3. zmniejszenie dysproporcji regionalnych w rozwoju kultury;
4. wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury;
5. poprawa warunków działalności artystycznej;
6. efektywna promocja twórczości;
7. zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków;
8. zmniejszenie luki cywilizacyjnej poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury, (s. 116).

2.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa:

2.2.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 r.

„Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2020” jest dokumentem opracowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego dnia 19 grudnia 2005 r.

Strategia określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa. Ustalenia zawarte w w/w dokumencie stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa, przez co mają bezpośredni wpływ na zachowanie i poprawę krajobrazu kulturowego.

Celem głównym „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego” jest:

Poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców.

ma być on realizowany przy pomocy celów strategicznych i operacyjnych. Największe znaczenie dla dziedzictwa kulturowego ma cel strategiczny:

Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku,

który osiągnięty będzie przez realizację celów operacyjnych, w tym celu operacyjnego:

➤ *Wzrost znaczenia i zachowania dziedzictwa kulturowego.*

„Dziedzictwo kulturowe w rozwoju Wielkopolski pełni kilka funkcji. Jest ono czynnikiem integracji społecznej, stanowi instrument promocji regionu oraz przyczynia się do rozwoju gospodarczego, gdyż może być bazą dla turystyki i usług kulturalnych. Szczególnie ważnym elementem tego dziedzictwa jest wielkopolska kultura przedsiębiorczości”.

Cel ten realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- inwestycje w instytucje kultury
- ochronę dorobku kulturowego

- wsparcie działań powiększających dorobek kulturalny regionu
- promocje aktywności kulturalnej mieszkańców.”

➤ *Zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu*
 „Przyrodnicze, krajobrazowe oraz kulturowe atuty Wielkopolski tworzą szanse na rozwój sektora usług turystyczno – rekreacyjnych. W połączeniu z turystyką biznesową sektor ten ma szanse na znaczny udział w gospodarce regionu. Jest to tym bardziej ważne, iż tego typu usługi generują dużą liczbę miejsc pracy przy stosunkowo niskich nakładach.

2.2.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego uchwalony przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr XLII/628/2001 w dniu 26 listopada 2001 r. oraz zmieniony Uchwałą Nr XLVI/690/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 r.

Plan ten nie ma rangi prawa miejscowego, jest jednak wiążący, ponieważ:

- jego ustalenia muszą być uwzględnione w uchwalanych przez organy samorządu terytorialnego studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, z którymi z kolei musi być spójny każdy opracowany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego ,
- w planie zapisane zostają wszystkie zadania rządowe i samorządu województwa służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych ze wskazaniem obszarów, na których przewiduje się realizację tych zadań.

Podstawowym celem planu jest harmonijny i zrównoważony rozwój obszaru całego województwa. Pojęcie „zrównoważony rozwój” łączy w sobie: ład społeczny, ład ekonomiczny ład ekologiczny oraz najbardziej podkreślony ład przestrzenny wyrażający się dążeniem do harmonijności, uporządkowania i proporcjonalności wszystkich elementów środowiska człowieka.

Plan uznaje, że podstawową zasadą pozwalającą na zachowanie dóbr kultury dla przyszłych pokoleń jest bezwzględne przestrzeganie obowiązującego w tym zakresie prawa. Ochrona dziedzictwa kulturowego powinna być realizowana poprzez właściwe zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej jest celem polityki przestrzennej. Plan podkreśla, że elementy naturalne i kulturowe w krajobrazie mogą pozytywnie stymulować inne dziedziny życia jednakże pod warunkiem m.in. właściwego wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego poprzez dostosowanie funkcji obiektów dla turystyki, przez dbałość o stan techniczny i estetykę zabytków i otoczenia.

W w/w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego opisano kulturę i dziedzictwo narodowe z wyszczególnieniem

- tożsamości regionalnej
- dziedzictwa archeologicznego
- obiektów zabytkowych
- Pomników Historii
- Listy Dziedzictwa Europejskiego
- Parków kulturowych
- Szlaków kulturowych

- Działalność kulturalnej.

Ponadto przedstawiono problemy związane z ochroną dziedzictwa kulturowego wyróżniając jako jeden z głównych sferę finansowania.

W kolejnej części Planu przedstawiono sposób ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego poprzez rozwinięcie następującej problematyki:

- Polityka ochrony dóbr kultury
- Kreowanie nowej jakości przestrzeni kulturowej
- Promowanie świadomości regionalnej Wielkopolski

Najważniejszymi działaniami w ramach ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego w ramach planowania przestrzennego określonymi w Planie są :

- zwiększenie nakładów na ochronę dziedzictwa kulturowego, zarówno w budżecie państwa, jak i w budżetach samorządowych,
- wpisanie do rejestru zabytków wszystkich zachowanych założeń i układów urbanistycznych,
- ochrona układów urbanistycznych i ruralistycznych
- poszerzenie ewidencji zasobów dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego. Konieczne jest umożliwienie publicznego dostępu do ewidencji w formie elektronicznej,
- dalsze prowadzenie archeologicznych badań osadniczych,
- wzbogacanie dokumentacji dotyczącej obiektów dziedzictwa kulturowego, w szczególności: opisów, szkiców, map i opracowań obiektów oraz digitalizacji danych i ich udostępnianie w formie elektronicznej,
- wytyczanie szlaków kulturowo – historycznych
- tworzenie parków kulturowych oraz powołanie kulturowych parków archeologicznych
- promocja szlaków kulturowych, parków kulturowych, pomników historii, a także obiektów wpisanych na listy dziedzictwa europejskiego,
- podnoszenie wizerunku województwa jako produktu turystycznego, poprzez prawidłową informację turystyczną w celu dotarcia do określonych atrakcji turystycznych.

„Analizując zasoby kulturowe województwa wielkopolskiego wyraźnie wyróżniają się rejony, w których elementy środowiska kulturowego mają funkcję kulturotwórczą i promocyjną. Są to obszary, na których istnieje koncentracja elementów kulturowych o dużej wartości, zarówno historycznej, jak i współczesnej. Rejony kulturotwórcze są obszarami, w których istnieją największe szanse na rozwój turystyki o funkcji poznawczej. Na podstawie analiz zasobów kulturowych województwa wielkopolskiego wyznaczono rejony kulturotwórcze.”

„Promocja elementów środowiska kulturowego w poszczególnych rejonach jest szansą na ich rozwój gospodarczy, a łączenie różnych form zagospodarowania środowiska kulturowego w szersze systemy umożliwi poznanie regionu w ujęciu wieloaspektowym.”

Ponadto plan ten także wyznacza kierunki do kreowania nowej jakości przestrzeni kulturowej w następujący sposób:

„Kreowanie nowej jakości przestrzeni kulturowej odbywa się w trakcie aktualnie prowadzonych procesów planowania, projektowania i realizowania inwestycji. (...) Z punktu widzenia ochrony środowiska kulturowego bardzo ważna jest dbałość

o harmonizowanie w przestrzeni formy obiektów współczesnych z formami tradycyjnej zabudowy, unikanie elementów konkurencyjnych, agresywnych. Kształt poszczególnych zabytkowych obiektów, tradycyjny sposób komponowania brył czy rodzaj stosowanych w przeszłości detali architektonicznych mogą stać się punktem wyjścia do poszukiwań twórczych przy tworzeniu obiektów o współczesnym wyrazie architektonicznym. W sąsiedztwie historycznie ukształtowanej tkanki miejskiej często najwłaściwsze jest kontynuowanie zabudowy w oparciu o tradycyjny podział przestrzeni: przestrzenie publiczne – ulice i place, przestrzenie prywatne – wnętrza kwartałów. Sięganie do wzorców z przeszłości zapewnia większe zróżnicowanie w rozplanowaniu i kształtowaniu obiektów, a poprzez to ciekawsze rozwiązania. Dotyczy to zarówno zabudowy miejskiej, jak i zabudowy na terenach wiejskich.

Sposobem zapobieżenia postępującej unifikacji zabudowy na terenach wiejskich mogłoby być opracowanie zróżnicowanych wzorników architektonicznych, przynajmniej dla terenów objętych ochroną obszarową: parków kulturowych, parków krajobrazowych czy rejonów kulturotwórczych. Promocja tanich i ogólnie dostępnych projektów domów – o współczesnych standardach i formach korespondujących z lokalną tradycyjną zabudową, w wielu krajach przynosi bardzo dobre efekty.”

Plan ten wyłuszcza także problemy związane z ochroną dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego:

„Ochrona dziedzictwa kulturowego jest obowiązkiem prawnym, wynikającym z Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami). Wielkopolska jest regionem, który posiada na swoim terenie wiele obiektów cennych dla kultury i historii Polski. Największe nagromadzenie elementów kulturowych występuje w środkowej i południowej części regionu. W Planie szczególną uwagę zwrócono na relacje przestrzenne obiektów kultury i uwarunkowania rozwoju obszarów cennych kulturowo, zgodnie z charakterystyczną dla każdego okresu historycznego wartością estetyczną i duchową. Spuścizna materialna na obszarze województwa stanowi w dużej mierze zasób naszego dziedzictwa narodowego, a zachowanie go dla przyszłych pokoleń, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, jest zadaniem najwyższej rangi w planowaniu przestrzennym szczebla regionalnego. Głównym problemem dotyczącym środowiska kulturowego jest wyraźnie dający się zauważyć kryzys finansowo – instytucjonalny. Systematycznie zmniejsza się liczba bibliotek, teatrów, instytucji kultury. Bariery w dostępie do kultury jest wzrost cen dóbr i usług kultury, a co za tym idzie – zmniejszanie liczby korzystających z tej dziedziny gospodarki. W ochronie zabytków brakuje odpowiednich funduszy na nowe badania czy konserwację obiektów, które popadają w coraz większą ruinę. Brak odpowiednich zapisów w prawie miejscowym przyczynia się do tego, że z polskiego krajobrazu znikają ukształtowane przez wieki wartościowe i charakterystyczne panoramy miast i wsi, w nieodpowiedni sposób zabudowywane są historyczne układy przestrzenne miejscowości, a współczesna architektura często zakłóca harmonię dawnej zabudowy. Dlatego tworzenie stref konserwatorskich o szczegółowych wytycznych dla kształtowania obiektów zabytkowych, analizy wartościowych panoram i osi widokowych oraz odpowiednie zapisy w planach miejscowych mogą przyczynić się do tego, by zurbanizowany krajobraz był harmonijny.

Najpoważniejszym konfliktem przestrzennym, wynikającym z obowiązku ochrony środowiska kulturowego, jest realizacja potrzeb transportowych. Obszary o wyjątkowych walorach kulturowych powinny być uwolnione od tranzytowego ruchu komunikacyjnego. Analiza stanu zagospodarowania sieci osadniczej wykazała, że w wielu miastach drogi ponadlokalne przebiegają przez obszary objęte ochroną. (...) Budowa obwodnic miejskich

powinna być każdorazowo łączona z przebudową rynku, przywracającą mu historyczną funkcję lokalnego węzła życia społeczno – gospodarczego.

Problemem ciągle pozostaje brak ugruntowanej świadomości społecznej w dziedzinie ochrony wartości kulturowych. Pozamaterialne działania samorządów, dotyczące kształtowania tej świadomości poprzez edukację, z równoczesną promocją walorów kulturowych województwa to proces długotrwały, którego pozytywne skutki będą obserwowane po wielu latach intensywnych działań edukacyjnych i promocyjnych.”

2.3. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie powiatu.

2.3.1. Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Złotowskiego na lata 2015 – 2020

Jest to dokument przyjęty Uchwałą Nr XI/63/2015 Rady Powiatu Złotowskiego z dnia 30 września 2015 r. „Strategia” formułuje potencjał i możliwości powiatu oraz przedstawia wizję, kierunki działania i warianty jego rozwoju. Stanowi instrument planowania, organizowania i realizowania przedsięwzięć oraz jest podstawą do tworzenia programów finansowania z udziałem środków zewnętrznych. „Strategia” nie uwzględniła włączenia zabytków w rozwój Powiatu w planowanym okresie. Jedynie w analizie SWOT w mocnych stronach powiatu zapisano „bogata spuścizna kulturowa”. Dokument ten nie formułuje wniosków dotyczących wykorzystania zabytków jako jednego z ważnych elementów podnoszących atrakcyjność powiatu oraz sprzyjających rozwojowi turystyki na jego terenie.

3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Krajenka¹

Gmina i Miasto Krajenka jest położona na terenie Krajny Złotowskiej w południowo - zachodniej części powiatu złotowskiego. Niemal połowę powierzchni gminy zajmują grunty orne przesądając o rolniczym charakterze tego regionu. Niemal taką samą powierzchnię zajmują lasy. Przez gminę i miasto przepływa rzeka Głomia i występują tu także jeziora. Krajenka siedziba Urzędu Miasta i Gminy znajduje się w jej północnej części.

Najstarsze, znane dane historyczne związane z Krajenką odnoszą się do 1286 roku. Istniejąca wówczas wieś stanowiła własność rodu Danaborskich herbu Toporzyk. Wieś ta usytuowana była najpewniej po obu stronach rzeki Głomii, przy trakcie drożnym wiodącym z Wielkopolski przez Margonin, Białośliwie i Wysoką do Złotowa, aktualnie wyznaczanym ulicami Bydgoską, Sienkiewicza i Złotowską. Droga ta tworzyła także połączenie z Danaborzem, główną siedzibą właścicieli wsi. W początku XV wieku, na prawym brzegu Głomii i w bezpośrednim sąsiedztwie jednego z cieków wodnych, stanowiących prawobrzeżny dopływ wspomnianej rzeki, wybudowany został zamek, prawdopodobnie przez Andrzeja Danaborskiego, ówczesnego starostę nakielskiego i wojewodę kaliskiego, bądź też przez Macieja Danaborskiego, starostę nakielskiego. Zamek ten uzyskał plan na rzucie rombu o bokach 50x27x56x27 m. Trzy skrzydła – zachodnie, północne i wschodnie – otaczały dziedziniec, który od południa zamykał mur kurtynowy. W skrzydle północnym znajdowała się brama wjazdowa. Posadowione na kamienno-ceglanych fundamentach mury budowli

¹ Na podstawie decyzji o wpisie do rejestru zabytków historycznego układu urbanistycznego miasta Krajenka

zamkowych posiadały w warstwie licowej cegłę w wątku polskim, zaś w rdzeniu wypełnienie kamiennie-ceglane.

Prawa miejskie Krajenka otrzymała w 1420 r. z rąk Władysława Jagiełły. Miasto ulokowane zostało na wschód od zamku, pomiędzy Głomią a dwoma jej prawobrzeżnymi strumykami, przy wykorzystaniu zapewne pierwotnego zagospodarowania związanego z osadą przedlokacyjną. Centrum układu urbanistycznego stanowił czworoboczny rynek. Z jego narożnika południowo zachodniego i z pierzei północnej wychodził dawny trakt z Danaborza, Białośliwia i Wysokiej do Złotowa (ob. ulice Sienkiewicza i Złotowska). Z obu zachodnich narożników rynku odchodziły ulice w kierunku zamku (ob. ul. Mickiewicza i Szkolna), wydzielając kwartał o charakterystycznym obrysie stanowiącym wycinek koła. Wychodząca z narożnika południowo wschodniego ulica (ob. Toruńska) posiadała znaczenie lokalne.

Początkowy rozwój miasta aż do 1466 roku, tj. do pokoju toruńskiego, nie był zbyt pomyślny z uwagi na toczącą się wojnę trzynastoletnią. W ostatnich czterech dekadach XV oraz w XVI stuleciu pozycja miasta ustabilizowała się, dając mu pod względem ludności około 1580 roku trzecie miejsce wśród miast Krajny, po Łobżenicy i Złotowie. Po 1580 roku nastąpił spadek liczby mieszkańców. W 1654 roku Andrzej Grudziński, ówczesny właściciel Krajenki, wydał dla miasta nowy przywilej odnawiający i porządkujący obowiązujące do tej pory w Krajence prawa miejskie. W 1688 roku oraz w 1. tercji XVII wieku (1714 i 1729) Krajenkę dotknęły pożary, pogłębiające trudną sytuację tego ośrodka osadniczego. Kolejną próbę porządkowania gospodarki miejskiej, wraz z wydaniem nowego przywileju w 1751 roku, podjął Aleksander Józef Sułkowski, będący w tym czasie właścicielem miasta. Kolejny wielki pożar w 1787 roku, który nawiedził miasto doprowadził do spalenia Krajenki niemal w całości.

Na przestrzeni omawianego czasu miasto stanowiło własność najpierw Danaborskich – do 1540 roku, a następnie do 1615 roku Kościeleckich, po czym jeszcze w 1. połowie tegoż stulecia Grudzińskich (1615–1648), a dalej Działyńskich (1678–1743), Sułkowskich (1743–ok. 1790), w końcu XIX w. (ok. 1790 r.) rodziny Flatow i w 1820 roku pruskiej rodziny królewskiej. W 1772 roku Krajenka, w wyniku pierwszego rozbioru Polski, weszła w granice państwa pruskiego i włączona została do Prowincji Prusy Zachodnie, w powiecie złotowskim. Stan taki utrzymał się aż do 1945 roku, kiedy miasto przyłączone zostało ponownie do państwa polskiego.

W czasie lokacji miasta wybudowany został w Krajence najstarszy kościół parafialny, drewniany, wzmiankowany dopiero w 1511 roku. Patronem świątyni był św. Mikołaj. W latach 1534–1541 wspomniano o istniejącym w mieście młynie, a w latach 1565–1580 także o foluszu i karczmie. W 1569 roku Kościeleccy wybudowali dla protestantów zbór. Podstawą egzystencji mieszkańców, obok rolnictwa, odgrywającego tu dużą rolę, było rzemiosło. W czasie pożaru miasta w 1688 roku spłonął kościół parafialny katolików i zbór. Nową świątynię dla katolików, także drewnianą, wybudowano dopiero w 1703 roku. W międzyczasie na cele liturgiczne użytkowana była kaplica św. Katarzyny, zlokalizowana po południowej stronie Głomii, u zbiegu obecnych ulic Ks. Domańskiego i Bydgoskiej. Przy kaplicy, w ramach utworzonej prepozytury, funkcjonował szpital. Wraz ze szpitalem, ze względu na bardzo zły stan zachowania, w 1829 roku kaplica została rozebrana. Także poza miastem, w sąsiedztwie zamku, znajdowała się kaplica św. Anny. Trudny do ustalenia jest jej czas powstania. Wiemy, że po spaleniu fary i wraz z nią plebanii w 1688 roku, tutaj właśnie proboszcz wystawił tymczasową plebanię. W 1774 roku Anna Sułkowska, z uwagi na bardzo zły stan zachowania kościoła parafialnego, przebudowała skrzydło zachodnie zamku na nową farę. Jego ściany zewnętrzne i dolna część wieży to mury dawnego zamku. Górna część wieży powstała w wieku XVI i XVII a hełm w roku 1774. Pod całym kościołem głębokie, duże krypty stanowiące poprzednio podpiwniczenie skrzydła zamkowego. Zamek, najpewniej zniszczony w okresie wojen szwedzkich, nie był już po połowie XVII stulecia użytkowany

przez właścicieli. Z inicjatywy tejże Sułkowskiej odrębną świątynię otrzymali także ewangelicy. Wystawiona ona została w 1779 roku na placu na przedmieściu Winiary.

Okres XIX stulecia to czas rozwoju przestrzennego miasta, szczególnie od momentu doprowadzenia do miasta w połowie stulecia tzw. „wschodniej” linii kolejowej. W latach 1846–1847 pośrodku rynku wybudowany został murowany zbór ewangelicki, w formach stylowych *Rundbogenstilu*. Obecnie funkcjonujący jako pomocniczy kościół rzymsko - katolicki p.w. św. Józefa Robotnika wpisany do rejestru zabytków. Wcześniej, gdyż już w 1842 roku gmina żydowska wystawiła na południowy wschód od rynku, przy obecnej ulicy Toruńskiej, synagogę. Gminy wyznaniowe posiadały też własne cmentarze: ewangelicka – przy ulicy Złotowskiej, rzymskokatolicka – u zbiegu ulic Ks. Domańskiego i Bydgoskiej oraz żydowska – przy ulicy Ogrodowej. Cmentarz żydowski zdaje się mieć metrykę sięgającą jeszcze XVI wieku, cmentarz ewangelicki powstał w 1. połowie XIX wieku, zaś rzymskokatolicki w 2 połowie tegoż stulecia. Wcześniej na potrzeby katolików funkcjonował cmentarz przy kościele parafialnym pw. św. Anny. W 1825 roku z inicjatywy Sułkowskich na zachód od dawnego zamku powstało założenie pałacowo-parkowe. Pałac uzyskał formę późnoklasycystyczną. Obecnie mieści się w nim Urząd Gminy i Miasta Krajenka. Pałac ten leży na terenie parku powstałego w XVIII wieku i przekształconego w okresie późniejszym. Jego obecne granice pochodzą z końca XIX wieku. Przy założeniu tym funkcjonował folwark. Na terenie folwarku znajdowała się gorzelnia. Nieliczne zachowane do dzisiaj zabudowania folwarczne datowane są na koniec XIX i na 1. ćwierć XX wieku. W 2 połowie XIX oraz na przełomie XIX i XX wieku powstały zabudowania zespołu młyńskiego przy ulicy Młyńskiej. Zespół zabudowy dworca kolejowego datować należy na początek XX wieku. Kolejne obiekty tworzące infrastrukturę dworca wzniesiono w 20–30. latach XX stulecia. W tym też czasie powstawać zaczęły w Krajenie zakłady przemysłowe, z których zachowały się tartak przy ulicy Bydgoskiej i fabryka cegły silikatowej przy ulicy Ks. Grochowskiego. W 1 ćwierci XX wieku wybudowano także przy ulicy Władysława Jagiełły zachowaną do dzisiaj szkołę miejską.

W toku działań związanych z wyzwaniem Krajenki w 1945 roku miasto to nie uległo zniszczeniu, ale spaliły je wojska radzieckie już po zdobyciu. Mimo znaczących strat w zabudowie miasto zachowało do chwili obecnej większość swojej historycznej struktury urbanistycznej oraz część budynków zabytkowych.

W zdecydowanym stopniu przetrwała historyczna zabudowa Krajenki posiada charakter mieszkalny. Do połowy XIX wieku dominowały domy w konstrukcji ryglowej. Od 2. połowy XIX wieku, obok domów ryglowych i murowanych, wznoszono także budynki mieszkalne o charakterze czynszowym. Najstarsze zabudowania pochodzą z 2. połowy XIX stulecia.

Obszar Krajenki kształtujący się przez ponad 700 lat ukazuje nieprzerwaną ciągłość procesów urbanizacyjnych tego ośrodka. Każdy etap jego rozwoju, tj. osadnictwa przedlokacyjnego, lokacji miasta, rozwoju obszarowego ośrodka w okresie nowożytnym i w okresie współczesnym do połowy XX wieku, jest dobrze czytelny. W mieście zachowało się wiele przykładów historycznego zagospodarowania tego terenu, w tym także obiektów budowlanych od XV po 20–30. lata XX wieku.

Dobry stan zachowania poszczególnych elementów struktury urbanistycznej: rynku, ulic, podziałów parcelacyjnych, architektury sakralnej, mieszkalnej, użyteczności publicznej i gospodarczo-przemysłowej oraz czytelność ich genezy postrzeganej w kontekście lokalnym i regionalnym, stawia ten ośrodek miejski w grupie cennych zespołów urbanistycznych tworzących dziedzictwo kulturowe Wielkopolski i jest wpisany do rejestru zabytków.

Na terenie gminy Krajenka znajduje się jeszcze jeden zespół pałacowo - parkowy wpisany do rejestru zabytków w Maryńcu. Dwór pochodzi z przełomu XIX i XX wieku, park

z połowy wieku XIX. Cały zespół znajduje się w rękach prywatnych. W rejestrze tym figuruje także zespół kościoła p.w. św. Trójcy w Głubczynie, w skład którego wchodzi: kościół, dzwonnica, kostnica oraz cmentarz przykościelny. Kościół wzniesiony w latach 1869 – 1871 w formach zaczerpniętych z architektury romańskiej i gotyckiej. Cały zespół stanowi tradycyjną formę elementu sakralnego wsi i należy do jednego z nielicznych tego typu przykładów w północno – zachodniej Wielkopolsce.

Na terenie gminy Krajenka znajduje się 6 historycznych układów ruralistycznych. Dolnik to wieś, która rozbudowała się na początku XIX wieku jako ulicówka. Ten sam typ układu reprezentuje Podrózna założona w XVI wieku. Układy owalnicowe występują w XVI - wiecznych wsiach: Śmiardowo Krajeńskie oraz Żeleznica. Typową szeroko rozbudowaną okolicą wokół dużego jeziora jest wieś Głubczyn pochodząca z XIV wieku. Skórka natomiast to przykład układu wielodrogowego.

3.1. Obiekty zabytkowe nieruchome o najwyższym znaczeniu dla gminy Krajenka – wpisane do rejestru zabytków (wykaz).

GLUBCZYN

- zespół kościoła parafialnego p.w. św. Trójcy, nr rej. 160/ Wlkp/A decyzja z dnia 31.03.2004 r.
 - kościół – 1869 – 1871 r.
 - dzwonnica – XIX/XX w.
 - kostnica – 2 poł. XIX w.
 - cmentarz przykościelny – XIX w.

KRAJENKA

- historyczny układ urbanistyczny – nr rej. 680/Wlkp/A decyzja z dnia 19.06.2008 r.
- kościół ewangelicki, obecnie rzymsko – katolicki pomocniczy p.w. św. Józefa Robotnika, 1846 – 1847 r., nr rej. 650/Wlkp/A decyzja z dnia 28.12.1992 r.
- kościół rzymsko – katolicki parafialny p.w. św. Anny, k. XVIII w., nr rejestru A – 182 decyzja z dnia 02.04.1959 r.
- zespół pałacowo – parkowy, ul. Szkolna 17, pocz. XX w., nr rej. A – 502 decyzja z dnia 25.11.1965 r.
- zespół młyna wodnego, ul. Młyńska, nr rej.: 895/Wlkp/A decyzja z dnia 04.06.2013 r.
 - młyn, XIX/XX w.,
 - dom młynarza (budynek mieszkalno-gospodarczy), szach, 2 poł. XIX w.

MARYNIEC

- zespół pałacowo – parkowy, XIX/XX w., nr rej. A - 447 decyzja z dnia 26.09.1983 r.

3.2. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków. (Obiekty podkreślone wpisane do rejestru zabytków wyszczególnione w punkcie 3.1.)

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy i Miasta Krajenka została przyjęta Zarządzeniem Nr 264/2017 Burmistrza Gminy i Miasta Krajenka z dnia 10 marca 2017 roku.

AUGUSTOWO

1. STACJA TRANSFORMATOROWA, mur., 1931.
2. DOM Nr 9, mur., pocz.XX.
3. DOM Nr 14, mur., 4 ćw.XIX.
4. DOM Nr 17, mur./szach., drewno, 2 poł.XIX.
5. DOM Nr 23, mur., 1.20-te XX.
6. DOM Nr 26, mur., 1.20-te XX.
7. DOM Nr 38, mur., 1.30-te XX.
8. ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY:
 - a. dwór, ob. w zagrodzie Nr 16, szach., 4 ćw.XVIII,
 - b. budynek inwentarski, ob. w zagrodzie Nr 15, mur., 4 ćw.XVIII,
 - c. dom mieszkalny, ob. w zagrodzie Nr 15, mur., 4 ćw.XVIII,
 - d. owczarnia, ob. w zagrodzie Nr 14, mur., 4 ćw.XVIII,
 - e. spichlerz, ob. w zagrodzie Nr 17, mur., 4 ćw.XVIII.
9. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny, ok. poł.XIX.

BARANKOWO

10. STACJA TRANSFORMATOROWA, mur., 1940.
11. BUDYNEK GOSPODARCZY Nr 17, mur./szach., pocz.XX.

CZAJCZE

12. ZESPÓŁ FOLWARCZNY ZIMNA KEPA:
 - a. dom właściciela, mur., 1873, 4 ćw.XIX,
 - b. budynek wielofunkcyjny, mur., 4 ćw.XIX,
 - c. obora i spichlerz, ob. budynek gospodarczy, mur., 4 ćw.XIX,
 - d. dom robotników folwarcznych, ob. dom Nr 20, mur., 4 ćw.XIX,
 - e. dom robotników folwarcznych, ob. dom Nr 21, mur., 4 ćw.XIX,
 - f. chlewik, mur., 4 ćw.XIX.
13. ZAGRODA NR 13:
 - a. dom, mur., pocz.XX,
 - b. stodoła, mur., 1898.
14. ZAGRODA Nr 15:
 - a. dom, mur., pocz.XX,
 - b. budynek gospodarczy, mur., 1 ćw.XX,
 - c. budynek gospodarczy, mur., 1 ćw.XIX.
15. DOM Nr 1, mur., k.XIX.
16. DOM Nr 12, mur., 1893.

DOLNIK

17. ZESPÓŁ FOLWARCZNY:
 - a. rządcówka, ob. dom Nr 18, mur./szach., 2 i 3 ćw.XIX,
 - b. obora, ob. warsztaty, mur., 2 i 3 ćw.XIX,
 - c. dom robotników folwarcznych, ob. dom Nr 20, mur., 2 i 3 ćw.XIX.
18. DOM Nr 3, mur./drewno, k.XIX.
19. DOM Nr 4, mur., XIX/XX.
20. DOM Nr 6, mur., 1 ćw.XX.

21. DOM Nr 7, mur., 1 ćw.XX.
22. DOM Nr 17, szach., 1845.
23. DOM Nr 19, mur., XIX/XX.
24. DOM Nr 25, mur., 1 ćw.XX.
25. DOM Nr 27, mur., 1 ćw.XX.
26. DOM Nr 57, mur./szach., 1 poł.XIX.
27. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny,
2 ćw.XIX.

GLUBCZYN

28. KOŚCIÓŁ PAR. P.W. ŚW. TRÓJCY, mur., 1869-1871.
29. KOŚCIÓŁ EWANGELICKI, mur., 1910.
30. BUDYNEK DAWNEJ KOSTNICY CMENTARNEJ, szach., 4 ćw.XIX.
31. PLEBANIA, mur., 4 ćw.XIX.
32. DZWONNICA, mur./drewno, pocz.XX.
33. KAPLICZKA PRZY KOŚCIELE, mur., k.XIX.
34. KAPLICZKA, mur., k.XIX.
35. SZKOŁA, mur., l.20-te XX.
36. SZKOŁA, Nr 12, mur., 1907.
37. PRZEDSZKOLE, Nr 24, mur., l.30-te XX.
38. CMENTARZ KATOLICKI, czynny, 2 poł.XIX.
39. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny,
4 ćw.XIX
40. DOM Nr 3, mur., 2 poł.XIX.
41. BUDYNEK GOSPODARCZY Nr 13, mur., 1924.
42. DOM Nr 14, mur., 1 ćw.XX.
43. DOM Z CZĘŚCIĄ GOSPODARCZĄ Nr 33, mur., 1939.
44. DOM Nr 39, mur., l.20-te XX.
45. DOM Nr 42, mur., l.20-te XX.
46. DOM Nr 44a, mur., 1924.
47. DOM Nr 45, mur., l. 30-te XX.
48. DOM Nr 47, tzw. „ponioatówka” mur., 1904.
49. DOM Nr 49, mur., l.20-te XX.
50. DOM Nr 53, mur., 1 ćw.XX.
51. DOM Nr 54, mur., 1 ćw.XX.
52. DOM Nr 60, mur., l.30-te XX.
53. DOM Nr 61, mur., l.30-te XX.
54. DOM Nr 83, mur., 1 ćw.XX.
55. DOM Nr 88, mur., l.20-te XX.
56. BUDYNEK STRAŻY GRANICZNEJ, ob. DOM Nr 89, drewno, l.20-te XX.
57. DOM Nr 90, mur./drewno, l.20-te XX.

KRAJENKA

58. HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY
59. KOŚCIÓŁ PAR. P.W. ŚW. ANNY, mur., XV, 1774.
60. KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. ŚW. JÓZEFA, mur., 1846.
61. KAPLICZKA NA CMENTARZU, ul. Domańskiego, mur., k.XIX.
62. KAPLICZKA NA CMENTARZU, ul. Szkolna, mur., 2 poł.XIX.

63. KAPLICZKA, ul. Sienkiewicza, mur., k.XIX.
64. ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWO-FOLWARCZNY:
- a. pałac, mur., XVIII/XIX,
 - b. dom mieszkalny, mur., pocz.XIX,
 - c. stodoła, ob. wielofunkcyjny budynek mieszk.gosp., mur., pocz.XIX,
 - d. transformator, mur., pocz.XIX,
 - e. chlewiki, mur., pocz.XIX,
 - f. park, XVIII/XIX.
65. ZESPÓŁ DWORCA PKP:
- a. dworzec, mur., pocz.XX,
 - b. magazyn, mur., l.20-te XX,
 - c. budynek magazynowy, mur., pocz.XX.
66. WODOCIĄGOWA WIEŻA CIŚNIENI – KOLEJOWA, mur., 1910.
67. PLEBANIA, ul. Szkolna, mur., l.30-te XX.
68. ZESPÓŁ MŁYNA, ul. Młyńska:
- a. młyn, mur., pocz.XX,
 - b. dom mieszkalny z magazynem i biurem, szach., 2 poł.XIX,
 - c. budynek gospodarczy, ul. Szkolna, mur., pocz.XX.
69. MURY ZAMKOWE, ul. Szkolna, mur., XV.
70. STODOŁA DWORSKA, ob. stodoła i obora, ul. Szkolna, mur., k.XIX.
71. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, ul. Złotowska, nieczynny, 1 poł.XIX.
72. CMENTARZ KATOLICKI, PRZYKOŚCIELNY, ul. Szkolna, nieczynny, k. XVIII.
73. CMENTARZ ŻYDOWSKI, ul. Ogrodowa, zamknięty, XVII.
74. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, ul. Domańskiego, nieczynny, pocz.XX.

ul. Bydgoska

75. DOM Nr 6, mur., l.20-te XX.

ul. Księdza Domańskiego

76. DOM Nr 2, mur., pocz.XX.
77. DOM Nr 4, mur., pocz.XX.
78. DOM Nr 5, mur., 1 ćw.XX.
79. DOM Nr 6, mur., l.20-te XX.
80. DOM Nr 8, mur., l.30-te XX.

ul. Dworcowa

81. DOM Nr 2, mur., pocz.XX.
82. DOM Nr 4, mur., pocz.XX.
83. DOM Nr 6, mur., pocz.XX.
84. DOM Nr 8, mur., l.20-te XX.
85. DOM Nr 12, tzw. „Okraślak”, mur., l.30-te XX.
86. DOM Nr 14, tzw. „Okraślak”, mur., l.30-te XX.

ul. M. Grochowskiego

87. DOM Nr 1/3, mur., l.30-te XX.

ul. Wł. Jagiełły

- 88. DOM Nr 2, mur., 1 ćw.XX.
- 89. DOM Nr 3, mur., 1 ćw.XX.
- 90. DOM Nr 4, mur., l.20-te XX.
- 91. DOM Nr 6, mur., 1 ćw.XX.
- 92. DOM Nr 9, mur., 1 ćw.XX.
- 93. DOM Nr 10, mur., 1 ćw.XX.
- 94. DOM Nr 11, mur., pocz.XX.
- 95. DOM Nr 13, mur., 1 ćw.XX.
- 96. DOM Nr 14, mur., l.20-te XX.
- 97. SZKOŁA, ob. dom Nr 15, mur., 4 ćw.XIX.
- 98. KAMIENICA Nr 18, mur., ok.1900.
- 99. KAMIENICA Nr 20, mur., 1 ćw.XX.
- 100. DOM Nr 22, mur., 1 ćw.XX.
- 101. DOM Nr 23/21, mur., l.30-te XX.
- 102. DOM Nr 24, szach., k.XIX.
- 103. DOM Nr 25, szach,m k.XIX.
- 104. DOM Nr 26, mur., l.30-te XX.
- 105. DOM Nr 27, szach., k.XIX.
- 106. DOM Nr 28, mur., l.30-te XX.
- 107. DOM Nr 29, szach., k.XIX.
- 108. DOM Nr 30, mur., l.30-te XX.
- 109. DOM Nr 31, szach., k.XIX.
- 110. DOM Nr 32, mur., k.XIX.
- 111. DOM Nr 33, mur., ok.1930.
- 112. DOM Nr 35, szach., k.XIX.

ul. Końcowa

- 113. DOM Nr 2, mur., l.20-te XX.
- 114. DOM Nr 4, mur., 4 ćw.XIX.
- 115. DOM Nr 5, mur., 1 ćw.XX.
- 116. DOM Nr 7, mur., 1 ćw.XX.

ul. Kościuszki

- 117. DOM Nr 1, mur./szach., 1912.
- 118. DOM Nr 4, mur., pocz.XX.
- 119. DOM Nr 10, mur., pocz.XX.
- 120. DOM Nr 12, mur., 1 ćw.XX.
- 121. DOM, bez n-ru, mur./szach., 1912.
- 122. SPICHLERZ, mur., pocz.XX.

ul. 1 Maja

- 123. DOM Nr 1, mur., pocz.XX.
- 124. DOM Nr 4, mur., l.30-te XX.
- 125. DOM Nr 11, mur., pocz.XX.
- 126. DOM Nr 13, mur., pocz.XX.

ul. Młyńska

- 127. DOM Nr 2, szach., 1 poł.XIX.

ul. Ogrodowa

- 128. DOM Nr 4, mur., 4 ćw.XIX.
- 129. DOM Nr 6, mur., 4 ćw.XIX.
- 130. DOM Nr 7, mur., 4 ćw.XIX.
- 131. DOM Nr 8, mur., 4 ćw.XIX.
- 132. DOM Nr 11, mur., 4 ćw.XIX.
- 133. DOM Nr 13, mur., 4 ćw.XIX.
- 134. DOM Nr 15, mur., 4 ćw.XIX.
- 135. DOM Nr 17, mur., 4 ćw.XIX.
- 136. DOM Nr 18, mur., 4 ćw.XIX.
- 137. DOM Nr 20, mur., 4 ćw.XIX.
- 138. DOM Nr 22, mur., 4 ćw.XIX.

ul. Rynek

- 139. DOM, ul.Rynek/Wł.Jagiello, mur., 1 ćw.XX.
- 140. KAMIENICA Nr 11, mur./szach., ok.1900.
- 141. KAMIENICA Nr 12, mur., 3 ćw. XX w.
- 142. KAMIENICA Nr 14, mur./szach., 3 ćw.XIX.

ul. Sienkiewicza

- 143. DOM Nr 3, mur., l.30-te XX.
- 144. DOM Nr 4, mur., 1 ćw.XX.

ul. 30-tego Stycznia

- 145. DOM Nr 5/7, mur., l.20-te XX.

ul. Szkolna

- 146. DOM Nr 3, mur., 1906.
- 147. DOM Nr 16, mur., pocz.XX.
- 148. DOM Nr 19/21, mur., 1908.

ul. Targowa

- 149. DOM Nr 1, mur., l.30-te XX.

ul. Toruńska

- 150. DOM Nr 1, mur., XIX/XX.
- 151. DOM Nr 18, mur., 4 ćw.XIX.
- 152. DOM Nr 20, mur., XIX/XX.
- 153. DOM Nr 29, mur., l.20-te XX.
- 154. DOM Nr 32, mur., l.30-te XX.
- 155. DOM Nr 34, mur., l.20-te XX.

ul. Winiary

- 156. DOM Nr 1, mur., pocz.XX.
- 157. DOM Nr 4, mur., 4 ćw.XIX.
- 158. DOM Nr 6, mur., 4 ćw.XIX.
- 159. DOM Nr 7, mur., 4 ćw.XIX.
- 160. DOM Nr 9, mur., 4 ćw.XIX.
- 161. DOM Nr 12, mur., 4 ćw.XIX.
- 162. DOM Nr 14, mur., 4 ćw.XIX.
- 163. DOM Nr 15, mur., 4 ćw.XIX.
- 164. DOM Nr 20, 18, 16 mur./szach., 4 ćw.XIX.
- 165. DOM Nr 21, mur., 4 ćw.XIX.
- 166. DOM Nr 24, mur., 1 ćw.XX.
- 167. DOM Nr 25, mur., 1 ćw.XX.
- 168. DOM Nr 26, mur./szach., 4 ćw. XIX.
- 169. DOM Nr 29, mur., 4 ćw.XIX.
- 170. BUDYNEK GOSPODARCZY Nr 32, szach., 4 ćw. XIX
- 171. DOM Nr 41, mur., l.30-te XX.
- 172. SPICHLERZ, mur., pocz. XX.

ul. Złotowska

- 173. ZAGRODA Nr 41:
 - a. dom, mur., 4 ćw.XIX,
 - b. budynek gospodarczy, szach., 4 ćw.XIX.
- 174. DOM Nr 4, mur., pocz.XX.
- 175. DOM Nr 6, mur., l.30-te XX.
- 176. DOM Nr 10, mur., XIX/XX.
- 177. DOM Nr 13, mur., pocz.XX.
- 178. DOM Nr 17, mur., l.30-te XX.
- 179. DOM Nr 18, mur., l.30-te XX.
- 180. DOM Nr 20, mur., l.30-te XX.
- 181. DOM Nr 22, mur., pocz.XX.
- 182. DOM Nr 23/25, mur., 1 ćw.XX.
- 183. DOM Nr 24, mur., 1 ćw.XX.
- 184. DOM Nr 39, mur., k.XIX.
- 185. DOM Nr 46, mur., k.XIX.

LEŚNIK

- 186. DOM Nr 2, mur., 1 ćw.XX.

ŁOŃSKO

187. ZAGRODA Nr 8:
a. dom, mur., pocz.XX,
b. budynek gospodarczy, mur., pocz.XX.
188. ZAGRODA Nr 13:
a. dom, mur., k.XIX,
b. budynek gospodarczy, mur., k.XIX.
189. ZAGRODA Nr 14:
a. dom, mur., 1 ćw.XX,
b. budynek gospodarczy, mur., 1 ćw.XX.
190. ZAGRODA Nr 16:
a. dom, mur., 1 ćw.XX,
b. stodoła, drewno, 1 ćw.XX.
191. ZAGRODA Nr 25:
a. dom, mur., pocz.XX,
b. stodoła, drewno, 1 ćw.XX.
192. DOM Nr 1, mur., 1 ćw.XX.
193. DOM Nr 7, mur., XIX/XX.
194. DOM Nr 17, mur., 1 ćw.XX.
195. DOM Nr 26, mur., 1 ćw.XX.
196. DOM Nr 28, mur., 1 ćw.XX.
197. DOM, bez n-ru, mur., 1922.
198. BUDYNEK GOSPODARCZY Nr 5, mur. 1910 r.

MARYNIEC

199. ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY:
a. pałac, mur., XIX/XX,
b. park, poł.XIX.
200. ZAGRODA Nr 3:
a. dom, „poniatówka”, mur., l.30-te XX,
b. budynek gospodarczy, mur., l.30-te XX.

PARUSZKA

201. KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. NAJŚW. SERCA PJ, mur., pocz.XX.
202. SZKOŁA, ob. dom, mur., 1913.
203. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny, 2 poł.XIX.
204. ZAGRODA Nr 27:
a. dom, mur., 1 ćw.XX,
b. budynek gospodarczy, mur., l.20-te XX.
205. DOM Nr 1, mur., 1 ćw.XX.
206. DOM Nr 2, mur., 1 ćw.XX.
207. DOM Nr 6, mur./szach., k.XIX.
208. BUDYNEK GOSPODARCZY Nr 7, mur., 1933.
209. DOM Nr 8, mur., pocz.XX.
210. DOM Nr 10, mur., 1 ćw.XX.
211. DOM Nr 11, mur., l.30-te XX.
212. DOM Nr 17, mur., pocz.XX.

- 213. DOM Nr 20, mur., l.30-te XX.
- 214. DOM Nr 23, mur./drewno, 4 ćw.XIX.
- 215. DOM Nr 27, mur., 1 ćw.XX.
- 216. DOM Nr 29, mur., XIX/XX.
- 217. DOM Nr 30, mur., pocz.XX.
- 218. DOM Nr 32, mur., pocz.XX.
- 219. DOM Nr 35, mur., pocz.XX.
- 220. DOM Nr 37, mur., 1927.

PODGÓRZE

- 221. ZAGRODA Nr 6:
 - a. dom, mur., l.20-te XX,
 - b. stodoła, drewno, l.30-te XX.
- 222. DOM Nr 4, mur., l.20-te XX.
- 223. SPICHLERZ, mur., 1 ćw.XX.

PODRÓŻNA

- 224. ZAŁOŻENIE DWORSKO-FOLWARCZNE:
 - a. dwór, ob. kaplica i dom Nr 16, 2 poł.XIX,
 - b. kuźnia ze spichlerzem i częścią mieszkalną, ob. dom Nr 24, mur./szach., 2 poł.XIX,
 - c. budynek inwentarsko-gospodarczy, ob. w zagrodzie Nr 16, mur., 2 poł.XIX,
 - d. budynek inwentarsko-gospodarczy w zagrodzie Nr 18, mur., 2 poł.XIX,
 - e. stodoła, budynek inwentarsko-gospodarczy w zagrodzie Nr 22, mur./szach, 2 poł.XIX,
 - f. budynek inwentarsko-gospodarczy w zagrodzie Nr 23, mur., 2 poł.XIX,
 - g. czworak, ob. dom Nr 27/28, mur., 2 poł.XIX,
 - h. dwojak, ob. dom Nr 29, mur., 2 poł.XIX,
 - i. czworak, ob. dom Nr 30, mur., 2 poł.XXIX,
 - j. ośmiorak, ob. dom Nr 26, mur., 2 poł.XIX,
 - k. dom ogrodnika, ob. dom w zagrodzie Nr 25, mur., 2 poł.XIX.
- 225. PRZEDSZKOLE, ob. dom Nr 42, mur./drewno, 4 ćw.XIX.
- 226. SZKOŁA NIEMIECKA, ob. dom Nr 50, mur., l.20-te XX.
- 227. DOM NAUCZYCIELA, mur., l.20-te XX.
- 228. CMENTARZ KATOLICKI, czynny, 2 poł.XIX.
- 229. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny, poł.XIX
- 230. DOM Nr 4, mur./drewno, l.30-te XX.
- 231. DOM Nr 5, mur./drewno, l.30-te XX.
- 232. DOM Nr 6, mur./drewno, l.30-te XX.
- 233. DOM Nr 7, mur./drewno, l.30-te XX.
- 234. DOM Nr 8, mur./drewno, l.30-te XX.
- 235. DOM Nr 18, mur., 1 ćw.XX.
- 236. DOM Nr 19, mur., 1 ćw.XX.
- 237. DOM Nr 20, mur., 1 ćw.XX.
- 238. DOM Nr 23, mur., 1 ćw.XX.

- 239. DOM Nr 25, szach., k.XIX.
- 240. DOM Nr 34, mur., pocz.XX.
- 241. DOM Nr 36, mur., pocz.XX.
- 242. DOM Nr 39, mur., pocz.XX.
- 243. DOM Nr 45, mur., 4 ćw.XIX.
- 244. DOM Nr 46, mur., 4 ćw.XIX.
- 245. DOM Nr 49, mur., pocz.XX.
- 246. DOM Nr 51, mur., pocz.XX.
- 247. DOM Nr 52, mur., 1913.
- 248. DOM Nr 53, mur., k.XIX.
- 249. DOM Nr 54, mur., 1921.
- 250. DOM Nr 60, mur., pocz.XX.
- 251. DOM Nr 64, mur., 1 ćw.XX.
- 252. DOM Nr 67, mur., 1 ćw.XX.
- 253. DOM Nr 69A, mur., k.XIX.

SKÓRKA

- 254. KOŚCIÓŁ FILIALNY P.W. NARODZENIA NMP, mur., k.XIX/XX.
- 255. STACJA PKP, mur./szach., k. XIX.
- 256. MŁYN WODNY, ul. Młyńska 1, mur., pocz. XX.
- 257. LEŚNICZÓWKA, ul. Złotowska 1, mur., 1.30-te XX.
- 258. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, ul. Spokojna, nieczynny,
2 poł.XIX.

ul. Nad Rzeką

- 259. DOM Nr 24, mur., pocz.XX.
- 260. DOM Nr 28, mur., pocz.XX.
- 261. DOM Nr38, mur., pocz.XX.

ul. Młyńska

- 262. DOM Nr 2, mur., pocz. XX.
- 263. DOM Nr 3, mur., pocz.XX.
- 264. DOM Nr 6, mur., pocz.XX.
- 265. DOM Nr 8, mur., pocz.XX.

ul. Piłska

- 266. DOM Nr 16, mur., pocz.XX.
- 267. DOM Nr 18, mur., pocz.XX.
- 268. DOM Nr 20, mur., pocz.XX.
- 269. DOM Nr 22, mur., pocz.XX.
- 270. DOM Nr 24, mur., pocz.XX.
- 271. DOM Nr 26, mur., pocz.XX.
- 272. DOM Nr 28, mur., pocz.XX.

ul. Pocztowa

273. DOM Nr 8, mur., pocz.XX.
274. DOM Nr 15, mur./kam., pocz.XX.

ul. Złotowska

275. DOM Nr 28-30, mur., l.30-te XX.

ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE

276. ZESPÓŁ DWORSKO-FOLWARCZNY:
a. dwór, ob. dom mieszkalny Nr 44 i kaplica, mur., 4 ćw.XIX,
b. chlew, ob. budynek gospodarczy, mur., 4 ćw.XIX,
c. stajnia, ob. dom Nr 46, mur., 4 ćw.XIX,
d. stajnia, ob. budynek gospodarczy, mur., 4 ćw.XIX,
e. dom robotników folwarcznych, ob. dom Nr 42, mur., 4 ćw.XIX,
f. dom robotników folwarcznych, ob. nieużytkowany, mur., 4 ćw.XIX,
g. dawny park, 4 ćw.XIX.
277. SZKOŁA, mur., 1 ćw.XX.
278. BUDYNEK STRAŻY POŻARNEJ, mur., l.20-te XX.
279. STACJA TRANSFORMATOROWA, mur., 1931.
280. BUDYNEK INWENTARSKI, mur., k.XIX.
281. ZAGRODA Nr 71:
a. dom, mur., 1 ćw.XX,
b. budynek gospodarczy, mur., 4 ćw.XIX.
282. DOMY W KOLONII DAWNYCH OSADNIKÓW NIEMIECKICH
numery: 1,2,6,8,10,12,16,17,18,19,20,21,23,25,26,28,29,31,32/34,33,35,36,37,40,59,6
1,63,65,67, mur./drewno, l.30-te XX.
283. DOM Nr 39, mur., l.30-te XX.
284. DOM CELNIKÓW, ob. dom Nr 56, mur., l.20-te XX.
285. DOM CELNIKÓW, ob. dom Nr 56a, mur., l.20-te XX.
286. DOM Nr 60, mur., k.XIX.
287. DOM Nr 62, mur., XIX/XX.
288. DOM Nr 66, mur., pocz.XX.
289. DOM Nr 73, mur., l.30-te XX.
290. DOM Nr 77, mur., 1 ćw.XX.
291. DOM Nr 83, mur., pocz.XX.
292. CMENTARZ KATOLICKI, nieczynny, XIX/XX.
293. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny, 3 ćw.XIX.

TARNÓWCZYN

294. DOM Nr 4, mur., XIX/XX.
295. BUDYNEK GOSPODARCZY Nr 6, mur., 1 ćw.XX.

WAŚOSZKI

296. ZESPÓŁ MŁYŃSKI – LEŚNICKI MŁYN:
a. młyn, mur., XIX/XX,
b. dom mieszkalny, mur., XIX/XX,
c. stodoła, mur., XIX/XX,
d. budynek inwentarski, mur., XIX/XX,
e. budynek inwentarski, mur., XIX/XX.
297. DOM DRÓŻNIKA, Nr 5, mur., l.20-te XX.
298. DOM Nr 6, mur., l.20-te XX.
299. DOM Nr 8, mur., l.20-te XX.
300. DOM Nr 10, mur., pocz.XX.

ŻELEŹNICA

301. SZKOŁA, ob. dom Nr 6, mur., l.20-te XX.
302. ZAGRODA Nr 14:
a. dom, mur., 1 ćw.XX,
b. budynek gospodarczy, mur., 1 ćw.XX.
303. DOM Nr 1, mur., l.20-te XX.
304. DOM Nr 4, mur./szach., k.XIX.
305. DOM Nr 5, mur., k.XIX.
306. DOM Nr 8, mur./drewno, k.XIX.
307. DOM Nr 10, mur./glina/drewno, 2 poł.XIX.
308. DOM Nr 11, mur., l.30-te XX.
309. CMENTARZ EWANGELICKO-AUGSBURSKI, nieczynny, 3 ćw.XIX.

3.3. Zespoły najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie gminy (wpisane do rejestru zabytków – wykaz zespołów zabytków ruchomych).

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków w gminie Krajenka to:

- wyposażenie kościoła p.w. św. Anny w Krajanca - wystrój i wyposażenie wpisane do rejestru zabytków pod numerem 103/Wlkp/B decyzją z dnia 14.09.2007 r. – 40 pozycji (od XVII do l. 20tych XX w., m. in. ołtarze, obrazy, prospekt organowy, Droga Krzyżowa, witraże, polichromia na sklepieniu).
- wyposażenie kościoła par p.w. Trójcy Świętej w Głubczynie – część wystroju i wyposażenia wpisana do rejestru zabytków pod numerem 385/Wlkp/B decyzją z dnia 09.02.2015 r. oraz decyzją z dnia 18.11.1983 r. – 39 pozycji (w skład wystroju i wyposażenia wchodzi m. in.: ołtarze wraz z obrazami i rzeźbami, prospekt organowy, krucyfiksy, polichromia na sklepieniu prezbiterium oraz stropie i ścianach nawy reprezentujące sztukę sakralną XVIII, XIX i 1 poł. XX w).

3.4. Krajobraz kulturowy (obszarowe wpisy do rejestru zabytków, parki kulturowe, parki krajobrazowe – wykaz).

Krajobraz kulturowy to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze (art. 3, pkt. 14 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). W celu jego ochrony oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi

dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej cytowana wyżej ustawa przewiduje ochronę poprzez wpis do rejestru zabytków cennych kulturowo struktur przestrzennych – układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz krajobrazów kulturowych (art. 6 ust. 1, pkt. 1 lit. a i b). Ochrona krajobrazu kulturowego powinna być komplementarna dla form ochronnych krajobrazu przyrodniczego wynikających ze stosownych przepisów o ochronie przyrody.

Obszar gminy Krajenka posiada w swoich granicach terytorialnych obszar chronionego krajobrazu, ponadto na terenie gminy ustanowione są użytki ekologiczne i pomniki przyrody.

- **Użytki ekologiczne** występujące na terenie Nadleśnictwa Zdrojowa Góra o łącznej powierzchni 22,79 ha
- **Obszar chronionego krajobrazu - Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy** obejmujące niewielkie fragmenty Pojezierza Krajeńskiego w rejonie jeziora Wapińskiego. Południową granicę tego obszaru wyznacza południowa granica administracyjna gminy Krajenka, północna granica przebiega w rejonie jeziora Wapińskiego, oraz miejscowości Maryńca i Skórki
- **Krajowa sieć ekologiczna ECONET-POLSKA** W systemie ECONET znajdują się Lasy Wałeckie (135) oraz Obszar Gwdy (5K). Na terenie gminy Krajenka system ten obejmuje część ostoi o znaczeniu europejskim „Leśnik” (140), o powierzchni 850 ha.
- **Natura 2000.** Obszarem specjalnej ochrony wyznaczonym w ramach europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 o nazwie „Puszcza nad Gwdą” położonym na terenie gminy Krajenka są Bory Krajeńskie.
- **Miasto Krajenka – układ urbanistyczny** miasta Krajenki został wpisany do rejestru zabytków pod numerem 680/Wlkp/A decyzją WWKZ z dnia 19.06.2012 r. w granicach przedstawionych na załączniku graficznym do niniejszego programu.

3.5. Zabytki archeologiczne.

3.5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

Zabytek archeologiczny, to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem (art. 3 pkt. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Zabytki archeologiczne są częścią dziedzictwa kulturowego. Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne – warstwy kulturowe i obiekty archeologiczne, jak i ruchome zabytki z nich pochodzące i skarby. Europejska konwencja o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego uznaje je jako źródło „zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”.

Na terenie gminy Krajenka znajduje się 1 stanowisko archeologiczne wpisane do rejestru zabytków – cmentarzysko ludności kultury pomorskiej w Maryńcu. Jest to zabytek archeologiczny wpisany do rejestru zabytków pod numerem 162 decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Koszalinie z dnia 06.12.1958 r. przepisany do księgi C rejestru zabytków Województwa Wielkopolskiego pod numerem rejestru 214/Wlkp/C dnia 05.01.2009 r.

Stanowisko to położone jest na polu użytkowanym rolniczo. Na stanowisku tym prowadzono archeologiczne badania wykopaliskowe.

MIEJSCOWOŚĆ	OBSZAR AZP	OBIEKT	STAN ZACHOWANIA
Maryniec, stan. 1	35-28	cmentarzysko KP	1

W przypadku stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków istnieje zakaz prowadzenia wszelkich robót budowlanych oraz przemysłowych na jego terenie, a prace porządkowe prowadzone w jego obrębie wymagają uzgodnienia z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

3.5.2. Wykaz stanowisk o własnej formie krajobrazowej.

Na terenie gminy nie zarejestrowano stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej.

3.5.3. Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Archeologicznych łącznie z ich funkcją oraz krótką analizą chronologiczną (opis koncentracji stanowisk archeologicznych – uwarunkowania fizjograficzne).

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo – konserwatorski Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). Systematyzuje dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu, poprzez obserwację archeologiczną terenu oraz uwzględnianie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych, instytucjach i publikacjach. Należy jednak pamiętać, że zbiór dokumentacji AZP, reprezentujący ewidencję zasobów archeologicznych, jest otwarty i ciągle uzupełniany w procesie archeologicznego rozpoznania terenu. Do zbioru włączane są informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań, a także wszystkie bieżące informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych utworzona metodą AZP jest źródłem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie.

Terytorialnie gmina Krajenka obejmuje część mezoregionu zwanego Pojezierzem Krajeńskim. Główną oś hydrograficzną terenu stanowi rzeka Głomia wraz z jej licznymi dopływami. Terasy rzeki Głomi zajmują piaszczyste łachy uformowane w zakolach rzeki stanowiące niezwykle przydatne rejony dla osadnictwa pradziejowego i wczesnośredniowiecznego. Stanowiska położone są głównie przy krawędzi doliny Głomii, na jej stokach oraz na krawędziach małych dolin rzecznych - jej dopływów. Na wysoczyznach występuje mniej pradziejowych stanowisk archeologicznych, przy czym zawsze w pobliskim sąsiedztwie cieków lub ich dolin. Osadnictwem pradziejowym objęta była głównie krawędź doliny Głomii oraz krawędzie małych dolin, przy czym uwzględniając chronologię trwało ono nieprzerwanie na tym obszarze od mezolitu, poprzez neolit i epokę brązu aż do średniowiecza włącznie.

Na terenie gminy zarejestrowano kilka skupisk stanowisk archeologicznych.

Uwagę zwracają ślady najstarszego osadnictwa mezolityczno – neolitycznego występujące na stanowiskach wielokulturowych głównie z materiałem należącym do kultury pomorskiej i z okresu wpływów rzymskich na południowych terasach rzeki Głomii od Krajenki do Rosochy. Sztandarowe w polskiej archeologii to osada i cmentarzysko kultury grobsko -śmiardowskiej (Śmiardowo Krajeńskie, stan. 69, 70). Osadnictwo kultury łużyckiej i pomorskiej występujące w połączeniu z materiałami rzymskimi i wczesnośredniowiecznymi,

koncentruje się głównie na piaszczystych łachach wzdłuż południowej krawędzi rzeki Głomi, Leśnickim Młynie i Żelaźnicy.

W okresie wczesnego średniowiecza zajmowane są nie tylko rejony dolin rzecznych ale i tereny wysoczyzny. W tym czasie kształtuje się obecny układ miejscowości, stanowiska średniowieczne i nowożytnie występujące w pobliżu obecnych miejscowości wyznaczają tym samym ich metrykę.

Kultura wczesnego i późnego średniowiecza z licznym materiałem ceramicznym występuje głównie w rejonie miejscowości Krajenka i Łońsko, co jest związane z przebudową stosunków osadniczych, lokacją wsi i powstaniem na przełomie XIV/XV w. prężnego ośrodka, jakim była Krajenka.

Gminna Ewidencja Zabytków Archeologicznych Gminy i Miasta Krajenka została przyjęta Zarządzeniem Nr 264/2017 Burmistrza Gminy i Miasta Krajenka z dnia 10 marca 2017 roku

AUGUSTOWO

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. AUGUSTOWO STAN. 2, OBSZAR AZP 34-28/73
2. AUGUSTOWO STAN. 3, OBSZAR AZP 34-28/71
3. AUGUSTOWO STAN. 4, OBSZAR AZP 34-28/72
4. AUGUSTOWO STAN. 7, OBSZAR AZP 35-28/37
5. AUGUSTOWO STAN. 8, OBSZAR AZP 35-28/38
6. AUGUSTOWO STAN. 9, OBSZAR AZP 35-28/39
7. AUGUSTOWO STAN. 10, OBSZAR AZP 35-28/40
8. AUGUSTOWO STAN. 11, OBSZAR AZP 35-28/41
9. AUGUSTOWO STAN. 15, OBSZAR AZP 35-28/45

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. NEOLIT
2. SCHYŁKOWY NEOLIT/WCZESNY BRĄZ
3. NEOLIT / BRĄZ
4. KULTURA ŁUŻYCKO – POMORSKA
5. KULTURA POMORSKA
6. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
7. OKRES NOWOŻYTNY

BARANKOWO

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. BARANKOWO STAN. 1, OBSZAR AZP 33-28/117
2. BARANKOWO STAN. 2, OBSZAR AZP 33-28/118
3. BARANKOWO STAN. 3, OBSZAR AZP 33-28/119
4. BARANKOWO STAN. 4, OBSZAR AZP 33-28/120
5. BARANKOWO STAN. 5, OBSZAR AZP 33-28/121
6. BARANKOWO STAN. 6, OBSZAR AZP 33-28/122
7. BARANKOWO STAN. 7, OBSZAR AZP 33-28/123
8. BARANKOWO STAN. 8, OBSZAR AZP 33-28/124
9. BARANKOWO STAN. 9, OBSZAR AZP 33-28/125

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. MEZOLIT
2. NEOLIT / BRĄZ
3. KULTURA POMORSKA (HALSZTAT C)
4. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
5. ŚREDNIOWIECZE
6. PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
7. OKRES NOWOŻYTNY

CZAJCZE

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. CZAJCZE STAN. 2, OBSZAR AZP 34-28/46
2. CZAJCZE STAN. 3, OBSZAR AZP 34-28/47
3. CZAJCZE STAN. 4, OBSZAR AZP 34-28/48
4. CZAJCZE STAN. 5, OBSZAR AZP 34-28/49
5. CZAJCZE STAN. 6, OBSZAR AZP 34-28/50
6. CZAJCZE STAN. 7, OBSZAR AZP 34-28/51
7. CZAJCZE STAN. 8, OBSZAR AZP 34-28/52
8. CZAJCZE STAN. 9, OBSZAR AZP 34-28/54
9. CZAJCZE STAN. 10, OBSZAR AZP 34-28/55
10. CZAJCZE STAN. 11, OBSZAR AZP 34-28/56
11. CZAJCZE STAN. 12, OBSZAR AZP 34-28/57
12. CZAJCZE STAN. 13, OBSZAR AZP 34-28/58
13. CZAJCZE STAN. 14, OBSZAR AZP 34-29/2
14. CZAJCZE STAN. 15, OBSZAR AZP 34-29/3
15. CZAJCZE STAN. 17, OBSZAR AZP 34-29/5
16. CZAJCZE STAN. 18, OBSZAR AZP 34-29/6
17. CZAJCZE STAN. 19, OBSZAR AZP 34-29/7
18. CZAJCZE STAN. 20, OBSZAR AZP 34-28/119

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. MEZOLIT
2. EPOKA KAMIENIA
3. MEZOLIT / NEOLIT
4. NEOLIT / BRĄZ
5. KULTURA ŁUŻYCKA
6. KULTURA PUCHARÓW LEJKOWATYCH
7. KULTURA POMORSKA
8. KULTURA POMORSKA (HALSZTAT C)
9. OKRES RZYMSKI
10. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
11. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE (X – XI w.)
12. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE (XIII w.)
13. ŚREDNIOWIECZE
14. ŚREDNIOWIECZE (XIV – XV w.)
15. PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
16. OKRES NOWOŻYTNY

DOLNIK

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. DOLNIK STAN. 1, OBSZAR AZP 34-27/1
2. DOLNIK STAN. 2, OBSZAR AZP 34-27/2
3. DOLNIK STAN. 3, OBSZAR AZP 34-27/3
4. DOLNIK STAN. 4, OBSZAR AZP 34-27/4
5. DOLNIK STAN. 5, OBSZAR AZP 34-27/5
6. DOLNIK STAN. 6, OBSZAR AZP 34-27/6
7. DOLNIK STAN. 7, OBSZAR AZP 34-27/7
8. DOLNIK STAN. 8, OBSZAR AZP 34-27/9
9. DOLNIK STAN. 9, OBSZAR AZP 34-27/10
10. DOLNIK STAN. 10, OBSZAR AZP 34-27/11
11. DOLNIK STAN. 11, OBSZAR AZP 34-27/25
12. DOLNIK STAN. 12, OBSZAR AZP 34-27/26
13. DOLNIK STAN. 13, OBSZAR AZP 34-27/27
14. DOLNIK STAN. 14, OBSZAR AZP 34-27/28
15. DOLNIK STAN. 15, OBSZAR AZP 34-28/78
16. DOLNIK STAN. 16, OBSZAR AZP 34-28/79
17. DOLNIK STAN. 17, OBSZAR AZP 34-28/80
18. DOLNIK STAN. 22, OBSZAR AZP 35-27/31
19. DOLNIK STAN. 23, OBSZAR AZP 35-27/32

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. EPOKA KAMIENIA
2. KULTURA ŁUŻYCKA
3. KULTURA POMORSKA
4. OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH
5. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
6. OKRES NOWOŻYTNY

GŁUBCZYN

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. GŁUBCZYN STAN. 1, OBSZAR AZP 35-28/1
2. GŁUBCZYN STAN. 11, OBSZAR AZP 35-28/11
3. GŁUBCZYN STAN. 12, OBSZAR AZP 35-28/12
4. GŁUBCZYN STAN. 13, OBSZAR AZP 35-28/13
5. GŁUBCZYN STAN. 14, OBSZAR AZP 35-28/14
6. GŁUBCZYN STAN. 15, OBSZAR AZP 35-28/15
7. GŁUBCZYN STAN. 16, OBSZAR AZP 35-28/16
8. GŁUBCZYN STAN. 18, OBSZAR AZP 35-28/18
9. GŁUBCZYN STAN. 19, OBSZAR AZP 35-28/19
10. GŁUBCZYN STAN. 20, OBSZAR AZP 35-28/20
11. GŁUBCZYN STAN. 21, OBSZAR AZP 35-28/21
12. GŁUBCZYN STAN. 22, OBSZAR AZP 35-28/22
13. GŁUBCZYN STAN. 27, OBSZAR AZP 35-28/27
14. GŁUBCZYN STAN. 34, OBSZAR AZP 34-28/74
15. GŁUBCZYN STAN. 35, OBSZAR AZP 34-28/75
16. GŁUBCZYN STAN. 36, OBSZAR AZP 34-28/76

17. GŁUBCZYN STAN. 38, OBSZAR AZP 35-27/33
18. GŁUBCZYN STAN. 39, OBSZAR AZP 35-27/34
19. GŁUBCZYN STAN. 40, OBSZAR AZP 35-27/35
20. GŁUBCZYN STAN. 41, OBSZAR AZP 35-27/36
21. GŁUBCZYN STAN. 42, OBSZAR AZP 35-27/37
22. GŁUBCZYN STAN. 43, OBSZAR AZP 34-28/120
23. GŁUBCZYN STAN. 44, OBSZAR AZP 34-28/121

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. PRADZIEJE
2. EPOKA KAMIENIA
3. KULTURA ŁUŻYCKO – POMORSKA
4. KULTURA ŁUŻYCKA
5. KULTURA POMORSKA
6. HALSZTADT D – OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH
7. OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH
8. KULTURA PRZEWORSKA
9. KULTURA WIELBARSKA
10. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
11. PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
12. OKRES NOWOŻYTNY

KRAJENKA

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. KRAJENKA STAN. 1, OBSZAR AZP 34-28/14
2. KRAJENKA STAN. 2, OBSZAR AZP 34-28/13
3. KRAJENKA STAN. 3, OBSZAR AZP 33-28/93
4. KRAJENKA STAN. 6, OBSZAR AZP 33-28/92
5. KRAJENKA STAN. 7, OBSZAR AZP 33-28/89
6. KRAJENKA STAN. 19, OBSZAR AZP 33-28/91
7. KRAJENKA STAN. 20, OBSZAR AZP 33-28/90
8. KRAJENKA STAN. 21, OBSZAR AZP 33-28/88
9. KRAJENKA STAN. 22, OBSZAR AZP 33-28/82
10. KRAJENKA STAN. 23, OBSZAR AZP 33-28/83
11. KRAJENKA STAN. 24, OBSZAR AZP 33-28/84
12. KRAJENKA STAN. 25, OBSZAR AZP 33-28/85
13. KRAJENKA STAN. 26, OBSZAR AZP 33-28/86
14. KRAJENKA STAN. 27, OBSZAR AZP 33-28/87
15. KRAJENKA STAN. 28, OBSZAR AZP 33-28/94
16. KRAJENKA STAN. 29, OBSZAR AZP 33-28/95
17. KRAJENKA STAN. 30, OBSZAR AZP 33-28/96
18. KRAJENKA STAN. 31, OBSZAR AZP 33-28/97
19. KRAJENKA STAN. 32, OBSZAR AZP 33-28/98
20. KRAJENKA STAN. 33, OBSZAR AZP 33-28/99
21. KRAJENKA STAN. 34, OBSZAR AZP 33-28/100
22. KRAJENKA STAN. 35, OBSZAR AZP 33-28/101
23. KRAJENKA STAN. 36, OBSZAR AZP 33-28/102

24. KRAJENKA STAN. 37, OBSZAR AZP 33-28/103
25. KRAJENKA STAN. 38, OBSZAR AZP 33-28/104
26. KRAJENKA STAN. 39, OBSZAR AZP 33-28/105
27. KRAJENKA STAN. 40, OBSZAR AZP 33-28/106
28. KRAJENKA STAN. 41, OBSZAR AZP 34-28/3
29. KRAJENKA STAN. 42, OBSZAR AZP 34-28/4
30. KRAJENKA STAN. 43, OBSZAR AZP 34-28/5
31. KRAJENKA STAN. 44, OBSZAR AZP 34-28/6
32. KRAJENKA STAN. 45, OBSZAR AZP 34-28/7
33. KRAJENKA STAN. 46, OBSZAR AZP 34-28/8
34. KRAJENKA STAN. 47, OBSZAR AZP 34-28/9
35. KRAJENKA STAN. 48, OBSZAR AZP 34-28/10
36. KRAJENKA STAN. 49, OBSZAR AZP 34-28/11
37. KRAJENKA STAN. 50, OBSZAR AZP 34-28/12
38. KRAJENKA STAN. 51, OBSZAR AZP 34-28/15
39. KRAJENKA STAN. 52, OBSZAR AZP 34-28/16
40. KRAJENKA STAN. 53, OBSZAR AZP 34-28/17
41. KRAJENKA STAN. 54, OBSZAR AZP 34-28/18
42. KRAJENKA STAN. 55, OBSZAR AZP 34-28/19
43. KRAJENKA STAN. 56, OBSZAR AZP 34-28/20
44. KRAJENKA STAN. 57, OBSZAR AZP 34-28/21
45. KRAJENKA STAN. 58, OBSZAR AZP 34-28/22
46. KRAJENKA STAN. 60, OBSZAR AZP 34-28/114
47. KRAJENKA STAN. 61, OBSZAR AZP 34-28/115
48. KRAJENKA STAN. 62, OBSZAR AZP 34-28/116
49. KRAJENKA STAN. 63, OBSZAR AZP 34-28/117
50. KRAJENKA STAN. 64, OBSZAR AZP 34-28/118
51. KRAJENKA STAN. 65, OBSZAR AZP 34-28/125
52. KRAJENKA STAN. 66, OBSZAR AZP 34-28/126

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. PRADZIEJE
2. EPOKA KAMIENIA
3. NEOLIT
4. NEOLIT / WCZESNA EPOKA BRĄZU
5. NEOLIT / BRĄZ
6. KULTURA ŁUŻYCKA
7. KULTURA POMORSKA
8. KULTURA POMORSKA (HALSZTADT)
9. KULTURA POMORSKA (HALSZTADT D)
10. OKRES RZYMSKI
11. OKRES RZYMSKI (WCZESNY OKRES RZYMSKI)
12. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
13. WCZESNE ŚREDNIOWIECZNE (XII – XIII w.)
14. ŚREDNIOWIECZE
15. ŚREDNIOWIECZE (XIV – XV w.)
16. RUINY ZAMKU z XV w.
17. PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
18. OKRES NOWOŻYTNY
19. OKRES NOWOŻYTNY (XVII – XVIII w.)

LEŚNICKI MŁYN

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. LEŚNICKI MŁYN STAN. 1, OBSZAR AZP 34-28/23
2. LEŚNICKI MŁYN STAN. 2, OBSZAR AZP 34-28/24
3. LEŚNICKI MŁYN STAN. 3, OBSZAR AZP 34-28/25
4. LEŚNICKI MŁYN STAN. 4, OBSZAR AZP 34-28/26
5. LEŚNICKI MŁYN STAN. 5, OBSZAR AZP 34-28/27
6. LEŚNICKI MŁYN STAN. 6, OBSZAR AZP 34-28/28
7. LEŚNICKI MŁYN STAN. 7, OBSZAR AZP 34-28/29
8. LEŚNICKI MŁYN STAN. 8, OBSZAR AZP 34-28/30
9. LEŚNICKI MŁYN STAN. 9, OBSZAR AZP 34-28/31
10. LEŚNICKI MŁYN STAN. 10, OBSZAR AZP 34-28/32
11. LEŚNICKI MŁYN STAN. 11, OBSZAR AZP 34-28/33
12. LEŚNICKI MŁYN STAN. 12, OBSZAR AZP 34-28/34
13. LEŚNICKI MŁYN STAN. 13, OBSZAR AZP 34-28/35
14. LEŚNICKI MŁYN STAN. 14, OBSZAR AZP 34-28/36
15. LEŚNICKI MŁYN STAN. 15, OBSZAR AZP 34-28/37
16. LEŚNICKI MŁYN STAN. 16, OBSZAR AZP 34-28/38
17. LEŚNICKI MŁYN STAN. 17, OBSZAR AZP 34-28/39
18. LEŚNICKI MŁYN STAN. 18, OBSZAR AZP 34-28/40
19. LEŚNICKI MŁYN STAN. 19, OBSZAR AZP 34-28/41
20. LEŚNICKI MŁYN STAN. 20, OBSZAR AZP 34-28/42

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. PRADZIEJE
2. MEZOLIT
3. MEZOLIT / NEOLIT
4. EPOKA KAMIENIA
5. NEOLIT / BRĄZ
6. KULTURA AMFOR KULISTYCH
7. KULTURA ŁUŻYCKA
8. KULTURA PUCHARÓW LEJKOWATYCH
9. KULTURA POMORSKA
10. WCZESNY OKRES RZYMSKI
11. OKRES RZYMSKI
12. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
13. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE (VIII – IX w.)

ŁOŃSKO

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. ŁOŃSKO STAN. 1, OBSZAR AZP 33-28/41
2. ŁOŃSKO STAN. 2, OBSZAR AZP 33-28/42
3. ŁOŃSKO STAN. 3, OBSZAR AZP 33-28/43
4. ŁOŃSKO STAN. 4, OBSZAR AZP 33-28/44
5. ŁOŃSKO STAN. 5, OBSZAR AZP 33-28/45
6. ŁOŃSKO STAN. 6, OBSZAR AZP 33-28/46
7. ŁOŃSKO STAN. 7, OBSZAR AZP 33-28/47

8. ŁOŃSKO STAN. 8, OBSZAR AZP 33-28/48
9. ŁOŃSKO STAN. 9, OBSZAR AZP 33-28/49
10. ŁOŃSKO STAN. 10, OBSZAR AZP 33-28/50
11. ŁOŃSKO STAN. 11, OBSZAR AZP 33-28/51
12. ŁOŃSKO STAN. 12, OBSZAR AZP 33-28/52
13. ŁOŃSKO STAN. 13, OBSZAR AZP 33-28/53
14. ŁOŃSKO STAN. 14, OBSZAR AZP 33-28/54
15. ŁOŃSKO STAN. 15, OBSZAR AZP 33-28/55
16. ŁOŃSKO STAN. 16, OBSZAR AZP 33-28/56
17. ŁOŃSKO STAN. 17, OBSZAR AZP 33-28/57
18. ŁOŃSKO STAN. 18, OBSZAR AZP 33-28/58
19. ŁOŃSKO STAN. 19, OBSZAR AZP 33-28/140
20. ŁOŃSKO STAN. 20, OBSZAR AZP 33-28/60
21. ŁOŃSKO STAN. 21, OBSZAR AZP 33-28/61
22. ŁOŃSKO STAN. 22, OBSZAR AZP 33-28/62
23. ŁOŃSKO STAN. 23, OBSZAR AZP 33-28/63
24. ŁOŃSKO STAN. 24, OBSZAR AZP 33-28/64
25. ŁOŃSKO STAN. 25, OBSZAR AZP 33-28/65
26. ŁOŃSKO STAN. 26, OBSZAR AZP 33-28/66
27. ŁOŃSKO STAN. 27, OBSZAR AZP 33-28/67
28. ŁOŃSKO STAN. 28, OBSZAR AZP 33-28/68
29. ŁOŃSKO STAN. 29, OBSZAR AZP 33-28/69
30. ŁOŃSKO STAN. 30, OBSZAR AZP 33-28/70
31. ŁOŃSKO STAN. 31, OBSZAR AZP 33-28/71

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. PRADZIEJE
2. EPOKA KAMIENIA
3. NEOLIT
4. NEOLIT / EPOKA BRĄZU (KULTURA CERAMIKI SZNUROWEJ)
5. KULTURA ŁUŻYCKA
6. KULTURA POMORSKA (LATEN)
7. OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH
8. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
9. ŚREDNIOWIECZE
10. PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
11. OKRES NOWOŻYTNY

PARUSZKA

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. PARUSZKA (DOLNIK) STAN. 1, OBSZAR AZP 34-27/8
2. PARUSZKA STAN. 2, OBSZAR AZP 34-27/14
3. PARUSZKA STAN. 3, OBSZAR AZP 34-27/15
4. PARUSZKA STAN. 4, OBSZAR AZP 34-27/16
5. PARUSZKA STAN. 5, OBSZAR AZP 34-27/17
6. PARUSZKA STAN. 6, OBSZAR AZP 34-27/18
7. PARUSZKA STAN. 7, OBSZAR AZP 34-27/19
8. PARUSZKA STAN. 8, OBSZAR AZP 34-27/20
9. PARUSZKA STAN. 9, OBSZAR AZP 34-27/21

10. PARUSZKA STAN. 10, OBSZAR AZP 34-27/22
11. PARUSZKA STAN. 11, OBSZAR AZP 34-27/23
12. PARUSZKA STAN. 12, OBSZAR AZP 34-27/24

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. EPOKA KAMIENIA
2. KULTURA ŁUŻYCKA
3. OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH
4. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
5. OKRES NOWOŻYTNY

PODRÓŻNA

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. PODRÓŻNA STAN. 30, OBSZAR AZP 34-29/107
2. PODRÓŻNA STAN. 31, OBSZAR AZP 34-29/108
3. PODRÓŻNA STAN. 32, OBSZAR AZP 34-29/109
4. PODRÓŻNA STAN. 33, OBSZAR AZP 34-29/110
5. PODRÓŻNA STAN. 34, OBSZAR AZP 34-29/111
6. PODRÓŻNA STAN. 35, OBSZAR AZP 34-29/112
7. PODRÓŻNA STAN. 36, OBSZAR AZP 34-29/113

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. PRADZIEJE
2. NEOLIT
3. NEOLIT / EPOKA BRĄZU
4. KULTURA ŁUŻYCKA
5. KULTURA POMORSKA
6. KULTURA POMORSKA (HALSZTADT C)
7. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
8. PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
9. OKRES NOWOŻYTNY

POGÓRZE

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. POGÓRZE STAN. 1, OBSZAR AZP 33-28/130
2. POGÓRZE STAN. 2, OBSZAR AZP 33-28/131
3. POGÓRZE STAN. 3, OBSZAR AZP 33-28/132
4. POGÓRZE STAN. 4, OBSZAR AZP 33-28/133
5. POGÓRZE STAN. 5, OBSZAR AZP 33-28/134
6. POGÓRZE STAN. 6, OBSZAR AZP 33-28/135
7. POGÓRZE STAN. 7, OBSZAR AZP 33-28/136
8. POGÓRZE STAN. 8, OBSZAR AZP 33-28/137
9. POGÓRZE STAN. 9, OBSZAR AZP 34-28/1
10. POGÓRZE STAN. 10, OBSZAR AZP 34-28/2
11. POGÓRZE STAN. 11, OBSZAR AZP 34-28/111
12. POGÓRZE STAN. 12, OBSZAR AZP 34-28/112
13. POGÓRZE STAN. 13, OBSZAR AZP 34-28/113

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. NEOLIT / BRĄZ
2. KULTURA ŁUŻYCKA
3. OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH
4. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
5. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE (X – XII w.)
6. ŚREDNIOWIECZE
7. PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
8. OKRES NOWOŻYTNY

SKÓRKA

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. SKÓRKA STAN. 1, OBSZAR AZP 35-27/1
2. SKÓRKA STAN. 2, OBSZAR AZP 35-27/2
3. SKÓRKA STAN. 3, OBSZAR AZP 35-27/3
4. SKÓRKA STAN. 4, OBSZAR AZP 35-27/4
5. SKÓRKA STAN. 5, OBSZAR AZP 35-27/5
6. SKÓRKA STAN. 6, OBSZAR AZP 35-27/6
7. SKÓRKA STAN. 7, OBSZAR AZP 35-27/7
8. SKÓRKA STAN. 8, OBSZAR AZP 35-27/8
9. SKÓRKA STAN. 9, OBSZAR AZP 35-27/9
10. SKÓRKA STAN. 10, OBSZAR AZP 35-27/10
11. SKÓRKA STAN. 11, OBSZAR AZP 35-27/11
12. SKÓRKA STAN. 12, OBSZAR AZP 35-27/12
13. SKÓRKA STAN. 13, OBSZAR AZP 35-27/13
14. SKÓRKA STAN. 14, OBSZAR AZP 35-27/14
15. SKÓRKA STAN. 15, OBSZAR AZP 35-27/15
16. SKÓRKA STAN. 16, OBSZAR AZP 35-27/16
17. SKÓRKA STAN. 17, OBSZAR AZP 35-27/17
18. SKÓRKA STAN. 18, OBSZAR AZP 35-27/18
19. SKÓRKA STAN. 19, OBSZAR AZP 35-27/19
20. SKÓRKA STAN. 20, OBSZAR AZP 35-27/20
21. SKÓRKA STAN. 21, OBSZAR AZP 35-27/21
22. SKÓRKA STAN. 22, OBSZAR AZP 35-27/22
23. SKÓRKA STAN. 23, OBSZAR AZP 35-27/23
24. SKÓRKA STAN. 24, OBSZAR AZP 35-27/24
25. SKÓRKA STAN. 25, OBSZAR AZP 35-27/25
26. SKÓRKA STAN. 26, OBSZAR AZP 35-27/26
27. SKÓRKA STAN. 27, OBSZAR AZP 35-27/27
28. SKÓRKA STAN. 28, OBSZAR AZP 35-27/28

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. EPOKA KAMIENIA
2. KULTURA ŁUŻYCKA
3. KULTURA POMORSKA
4. OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH
5. KULTURA WIELBARSKA
6. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE

7. PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
8. OKRES NOWOŻYTNY

SOWI GAJ

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. SOWI GAJ STAN. 1, OBSZAR AZP 33-28/72
2. SOWI GAJ STAN. 2, OBSZAR AZP 33-28/73
3. SOWI GAJ STAN. 3, OBSZAR AZP 33-28/74
4. SOWI GAJ STAN. 4, OBSZAR AZP 33-28/75
5. SOWI GAJ STAN. 5, OBSZAR AZP 33-28/76
6. SOWI GAJ STAN. 6, OBSZAR AZP 33-28/77
7. SOWI GAJ STAN. 7, OBSZAR AZP 33-28/79
8. SOWI GAJ STAN. 8, OBSZAR AZP 33-28/80
9. SOWI GAJ STAN. 9, OBSZAR AZP 33-28/81

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. KULTURA POMORSKA
2. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
3. ŚREDNIOWIECZE
4. PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
5. OKRES NOWOŻYTNY

ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 1, OBSZAR AZP 34-28/59
2. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 2, OBSZAR AZP 34-28/60
3. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 3, OBSZAR AZP 34-28/61
4. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 4, OBSZAR AZP 34-28/62
5. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 5, OBSZAR AZP 34-28/63
6. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 6, OBSZAR AZP 34-28/64
7. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 7, OBSZAR AZP 34-28/65
8. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 8, OBSZAR AZP 34-28/66
9. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 9, OBSZAR AZP 34-28/67
10. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 10, OBSZAR AZP 34-28/68
11. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 11, OBSZAR AZP 34-28/69
12. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 12, OBSZAR AZP 34-28/70
13. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 13, OBSZAR AZP 34-28/123
14. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 14, OBSZAR AZP 34-28/124
15. ŚMIARDOWO KRAJEŃSKIE STAN. 15, OBSZAR AZP 34-28/122

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. EPOKA KAMIENIA
2. NEOLIT
3. NEOLIT / BRĄZ
4. KULTURA AMFOR KULISTYCH
5. KULTURA ŁUŻYCKA
6. KULTURA POMORSKA
7. OKRES RZYMSKI

8. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
9. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE (XII – XIII w.)
10. ŚREDNIOWIECZE
11. PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
12. OKRES NOWOŻYTNY

TARNÓWCZYN

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. TARNÓWCZYN STAN. 1, OBSZAR AZP 33-28/126
2. TARNÓWCZYN STAN. 2, OBSZAR AZP 33-28/127
3. TARNÓWCZYN STAN. 3, OBSZAR AZP 33-28/128
4. TARNÓWCZYN STAN. 4, OBSZAR AZP 33-28/129

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. EPOKA KAMIENIA
2. NEOLIT / BRĄZ
3. ŚREDNIOWIECZE

WRZOSY

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. WRZOSY STAN. 1, OBSZAR AZP 33-28/107
2. WRZOSY STAN. 2, OBSZAR AZP 33-28/108
3. WRZOSY STAN. 3, OBSZAR AZP 33-28/109
4. WRZOSY STAN. 4, OBSZAR AZP 33-28/110
5. WRZOSY STAN. 5, OBSZAR AZP 33-28/111
6. WRZOSY STAN. 6, OBSZAR AZP 33-28/112
7. WRZOSY STAN. 7, OBSZAR AZP 33-28/113
8. WRZOSY STAN. 8, OBSZAR AZP 33-28/114
9. WRZOSY STAN. 9, OBSZAR AZP 33-28/115
10. WRZOSY STAN. 10, OBSZAR AZP 33-28/116

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. MEZOLIT / NEOLIT
2. KULTURA POMORSKA
3. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
4. ŚREDNIOWIECZE
5. PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
6. OKRES NOWOŻYTNY

ŻELEŹNICA

I. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH:

1. ŻELEŹNICA STAN. 6, OBSZAR AZP 34-28/85
2. ŻELEŹNICA STAN. 7, OBSZAR AZP 34-28/86
3. ŻELEŹNICA STAN. 8, OBSZAR AZP 34-28/87
4. ŻELEŹNICA STAN. 9, OBSZAR AZP 34-28/88
5. ŻELEŹNICA STAN. 10, OBSZAR AZP 34-28/89
6. ŻELEŹNICA STAN. 16, OBSZAR AZP 34-28/95

7. ŻELEŹNICA STAN. 17, OBSZAR AZP 34-28/96
8. ŻELEŹNICA STAN. 18, OBSZAR AZP 34-28/97
9. ŻELEŹNICA STAN. 19, OBSZAR AZP 34-28/98
10. ŻELEŹNICA STAN. 20, OBSZAR AZP 34-28/99
11. ŻELEŹNICA STAN. 21, OBSZAR AZP 34-28/100
12. ŻELEŹNICA STAN. 22, OBSZAR AZP 34-28/101
13. ŻELEŹNICA STAN. 23, OBSZAR AZP 34-28/102
14. ŻELEŹNICA STAN. 24, OBSZAR AZP 34-28/103
15. ŻELEŹNICA STAN. 25, OBSZAR AZP 34-28/104
16. ŻELEŹNICA STAN. 26, OBSZAR AZP 34-28/105
17. ŻELEŹNICA STAN. 27, OBSZAR AZP 34-28/106
18. ŻELEŹNICA STAN. 28, OBSZAR AZP 34-28/107
19. ŻELEŹNICA STAN. 29, OBSZAR AZP 34-28/108
20. ŻELEŹNICA STAN. 30, OBSZAR AZP 34-28/109
21. ŻELEŹNICA STAN. 31, OBSZAR AZP 34-28/110

II. JEDNOSTKI KULTUROWE:

1. PRADZIEJE
 2. EPOKA KAMIENIA
 3. KULTURA ŁUŻYCKA
 4. KULTURA POMORSKA
 5. WCZESNY OKRES RZYMSKI
 6. OKRES WPŁYWÓW RZYMSKICH
 7. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
 8. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE (VIII – X w.)
 9. WCZESNE ŚREDNIOWIECZE (XV – XVI w.)
 10. ŚREDNIOWIECZE
 11. PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
 12. OKRES NOWOŻYTNY
- Historyczny układ urbanistyczny miasta Krajenka wraz z nawarstwieniami kulturowymi wpisany do rejestru zabytków pod numerem 680/Wlkp/A decyzją z dnia 19.06.2008 r.

4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.

4.1. Stan zachowania i obszary największego zagrożenia zabytków

4.1.1. Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków.

MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	STAN ZACHOWANIA
GŁUBCZYN	Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Trójcy,	
	• kościół – 1869 – 1871 r.	4
	• dzwonnica – XIX/XX w.	4
	• kostnica – 2 poł. XIX w.	4
	• cmentarz przykościelny – XIX w.	3
KRAJENKA	Kościół p.w. św. Józefa Robotnika, ul. Rynek	4
	Kościół p.w. św. Anny, ul. Szkolna 1	4
	Zespół pałacowo - parkowy, ul. Szkolna 17	
	• pałac	4
	• park	4
	Zespół młyński:	
	• młyn	3/4
	• budynek administracyjny	3
MARYNIEC	Zespół pałacowo - parkowy	
	• pałac	2
	• park	4

LEGENDA:

1. Bardzo zły
2. Zły
3. Dostateczny
4. Dobry
5. Bardzo dobry

- Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Trójcy w Głubczynie składający się z katolickiego kościoła, dzwonnicy, kostnicy oraz cmentarza przykościelnego zachowany jest w pierwotnym swym układzie. Kostnica i dzwonnica znajdują się w dobrym stanie technicznym. Kostnica została odrestaurowana w całości poprzez zastąpienie zużytych elementów nowymi. Kościół znajduje się w stanie dobrym. W roku 2002 pierwotne, zniszczone pokrycie dachowe wykonane z dachówki karpiołki kładzionej w koronkę zastąpione zostało nową dachówką zakładkową. Ponadto w 2008 r. przeprowadzony został remont zachowawczy ceglanej wieży

polegający na oczyszczeniu, uzupełnieniu i impregnacji cegieł. W roku 2016 wewnątrz kościoła zostało pomalowane w nawiązaniu do historycznej kolorystyki ustalonej w wyniku badań konserwatorskich, chronologicznie odpowiadającej istniejącym, pochodzącym z 1928 r. polichromiom figuralnym i ornamentальnym indywidualnie wpisanym do rejestru zabytków. Prace zostały przeprowadzone zgodnie z udzielonymi przez Kierownika Delegatury w Pile WUOZ w Poznaniu pozwoleniami i odebrane zostały bez zastrzeżeń z punktu widzenia ochrony konserwatorskiej.

- Kościół parafialny rzymsko - katolicki p.w. św. Anny w Krajence powstał w roku 1774 w zachodnim skrzydle zamku wzniesionym w wieku XV. Jego ściany zewnętrzne i dolna część wieży to mury dawnego zamku. Górna część wieży powstała w wieku XVI i XVII a hełm w roku 1774. Pod całym kościołem głębokie, duże krypty stanowiące poprzednio podpiwniczenie skrzydła zamkowego. Na przestrzeni ostatnich lat przeprowadzono szereg prac remontowo – konserwatorskich obejmujących m.in. wymianę pokrycia dachowego z blachy ocynkowanej na dachówkę ceramiczną, wymianę pokrycia hełmu wieży na blachę miedzianą wraz ze wzmocnieniem więźby, prace konserwatorskie przy elewacjach ceglanych i murze przy kościele. Prace w znacznej mierze finansowane były przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W roku 2016 uruchomiono stary piec grzewczy znajdujący się w piwnicach kościoła pochodzący z ok. 1910 r. , który do lat 50 – tych XX wieku funkcjonował. Po przeprowadzeniu szeregu prac remontowo – modernizacyjnych i po dokonanych kontrolach i odbiorach przez wyspecjalizowanego kominiarza i odbiorach ppoż. piec funkcjonuje poprawie i widoczne jest osuszenie ścian w piwnicach obiektu.
- Kościół ewangelicki, ob. rzymsko – katolicki pomocniczy p.w. św. Józefa Robotnika powstał w latach 1846 - '47 w stylu neoromańskim i usytuowany jest w centrum miasta na rynku. Obiekt ten prawidłowo użytkowany znajduje się w stanie dostatecznym. Prac remontowo – konserwatorskich wymaga głównie wewnątrz obiektu.
- Zespół pałacowo – parkowy przy ul. Szkolnej w Krajance stanowiący własność Gminy Krajanka jest obecnie wykorzystywany jako siedziba Urzędu Gminy i Miasta Krajanka. Obiekt znajduje się w dobrym stanie technicznym po przeprowadzonych pracach remontowych związanych z adaptacją budynku na siedzibę Urzędu. Przy obiekcie przeprowadzono prace remontowo – konserwatorskie związane z wymianą pokrycia dachowego, stolarki okiennej oraz restauracją elewacji. Wszystkie prace przeprowadzono zgodnie z udzielonymi przez Kierownika Delegatury w Pile WUOZ w Poznaniu pozwoleniami i odebrane zostały bez zastrzeżeń z punktu widzenia ochrony konserwatorskiej.
- Zespół młyński w Krajence zachowany w swej pierwotnej formie architektonicznej jest jednym z nielicznych obiektów techniki zachowany z pełnym wyposażeniem do czasów obecnych na terenie Wielkopolski. Obiekt został wyłączony z użytkowania o charakterze bieżącej produkcji w 2013 roku. Kompletność i sprawność urządzeń pozwala na każdorazowe ich uruchomienie przez uprawnionego młynarza. Budynek jest w dość dobrym stanie technicznym i wymaga zabezpieczenia pokryć dachowych przed wodami opadowymi.
- Zespół pałacowo – parkowy w Maryńcu jest od dłuższego czasu nieużytkowany. Budynek jest zaniedbany, częściowo brakuje stolarki okiennej, zniszczone są opierzenia i pokrycie dachowe. W najgorszym stanie technicznym znajduje się zawilgocony taras w fasadzie obiektu. Po przeprowadzonej przez WUOZ

w Poznaniu – Delegatura w Pile kontroli obiektu wydane zostały zalecenia konserwatorskie podjęcia prac zabezpieczających obiekt.

Wszystkie prace przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków wymagają pozwolenia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków po uprzednim uzgodnieniu ich zakresu w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków.

4.1.2. Stan zachowania zabytków ruchomych.

- Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków w gminie Krajanka to:
 - wyposażenie kościoła p.w. św. Anny w Krajence określić można jako dobry po przeprowadzonych pracach konserwatorskich. W latach 2003 i 2005 r. przeprowadzona została konserwacja witraży, zaś w 2006 i 2007 r. – konserwacja 3 obrazów oraz naprawa organów. Od 2008 r. przeprowadzono konserwacje ołtarzy bocznych i głównego, feretronów i chrzcielnicy oraz wykonano prace remontowe – konserwatorski stropów i ścian. Prace te były współfinansowane ze środków Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
 - wystrój i wyposażenia kościoła parafialnego p.w. Świętego Jana Chrzciciela w Głubczynie, których stan zachowania określić można jako dobry. W latach 2012 – 2016 prowadzono prace konserwatorsko – restauratorskie przy ołtarzach bocznych, i ołtarzu głównym. Prace te były współfinansowane ze środków Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Ponadto konserwacji zostały podane: krucyfiks z łuku tęczowego, ambona, chrzcielnica oraz polichromia ścienna. Prace te prowadzone były zgodnie z udzielonymi przez WWKZ pozwoleniami.
- Ponadto w ewidencji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków figuruje wyposażenie następujących kościołów:
 - kościoła pomocniczego p. w. św. Józefa Robotnika w Krajence
 - kościoła filialnego p. w. św. Józefa Oblubieńca w Śmiardowie Krajeńskim
 - kościoła filialnego p. w. Narodzenia NMP w Skórcie
 - kościoła filialnego p. w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Peruszcze

Ewidencja zabytków ruchomych w gminie Krajanka została zakończona.

4.1.3. Stan zachowania dziedzictwa archeologicznego oraz istotne zagrożenia dla zabytków archeologicznych

Stanowiska archeologiczne nie wpisane do rejestru zabytków, ujawnione głównie podczas badań AZP, stanowią podstawową i najliczniejszą grupę, która składa się na archeologiczne dziedzictwo kulturowe. Najlepiej zachowane są stanowiska archeologiczne położone na nieużytkach, terenach niezabudowanych oraz terenach zalesionych.

W myśl art. 6 pkt. 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zmianami) wszystkie zabytki archeologiczne – bez względu na stan zachowania podlegają ochronie i opiece.

Aktualnie zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych są inwestycje budowlane i przemysłowe, nielegalna eksploatacja piasek i żwirowni. Istotne zagrożenie dla zachowania substancji zabytkowej stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w obrębie pól uprawnych stanowi głęboka orka. Niektóre zagrożenia pojawiły się w ciągu ostatnich lat, jak na przykład działalność tzw. poszukiwaczy skarbów z wykrywaczami metali, których

rozmiarów nie potrafimy ocenić. Działalność ta szczególnie zagraża cmentarzyskom zlokalizowanym na terenie gminy. Wiele zagrożeń wynika z przyspieszonego rozwoju gospodarczego – jak już wspomniano użycie ciężkiego sprzętu w rolnictwie, rozwój budownictwa na obrzeżach miast, budowa dróg. A zatem podstawowym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych są wszelkie inwestycje związane z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia prac ziemno-budowlanych.

Wysoki stopień zurbanizowania ma samo miasto Krajenka. Zabytkowy układ urbanistyczny miasta wpisany do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego nakazuje szczególną ochronę pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych w jego obrębie.

Aby zapobiec zniszczeniu stanowisk archeologicznych, prace ziemne prowadzone w strefie ochrony stanowisk archeologicznych wymagają prowadzenia prac archeologicznych w zakresie uzgodnionym z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Jest to szczególnie ważne podczas takich inwestycji jak budowa obwodnic, dróg, zbiorników retencyjnych, kopalń kruszywa, gdyż inwestycje te z uwagi na szerokopłaszczyznowy charakter prac ziemnych, w bezpowrotny sposób niszczą substancję zabytkową i obiekty archeologiczne.

Przebudowa układów urbanistycznych, ruralistycznych i założeń pałacowo-parkowych prowadzi często do naruszenia średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych. W związku z tym wszystkie prace ziemne wymagają jednoczesnego prowadzenia badań archeologicznych. Wyniki badań często stanowią jedyną dokumentację następujących po sobie epizodów osadniczych na tym terenie. Pozwalają skorygować, uszczegółowić i potwierdzić dane ze źródeł pisanych. Pozyskany w trakcie badań materiał ruchomy umożliwia uzupełnienie danych o kulturze materialnej mieszkańców.

Zagrożeniem dla dziedzictwa archeologicznego jest też rozwój turystyki zwłaszcza nad rzekami, jeziorami i w obszarach leśnych. Tereny te atrakcyjne pod względem rekreacyjnym obecnie, często były również okupowane przez ludzi w pradziejach i wczesnym średniowieczu. Dostęp do wody, który stanowił podstawę egzystencji osadniczej umożliwił tworzenie niezwykle licznych osad o metryce sięgającej od epoki kamienia po czasy nowożytne.

Rozwój przemysłu, turystyki, budownictwa mieszkaniowego, może stanowić istotne zagrożenie dla zabytków archeologicznych, dlatego ważne jest wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich określonych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4.1.4. Obszary największego zagrożenia dla zabytków w gminie.

a) nieruchomości

Na terenie gminy Krajenka występuje 15 zewidencjonowanych cmentarzy w tym 1 katolicki wpisany do rejestru zabytków. W gminie występują 4 katolickie cmentarze, 10 – ewangelickich oraz 1 żydowski. Jest to najbardziej zagrożony pod względem konserwatorskim obszar. Cmentarze te w przeważającej większości są nieczynne i nie zagospodarowane więc ulegają postępującej degradacji. Wiele z nich jest nieogrodzonych stąd pozostałości starych nagrobków i metalowych krat z uwagi na łatwy dostęp oraz na zarosnięcie samosiejkami i licznymi krzewami są zagrożone kradzieżą

Gmina Krajenka oprócz pojedynczych, cząstkowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie posiada ogólnego planu będącego prawem miejscowym. Fakt ten z punktu widzenia ochrony konserwatorskiej jest istotnym zagrożeniem

dla zabytków nieruchomych figurujących w gminnej ewidencji zabytków. Bowiern ustalenię ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy, w decyzjach o warunkach zabudowy czy decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego jest jedną z czterech form ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Pozostałe - wpis do rejestru zabytków, dotyczy nielicznej grupy obiektów w gminie Krajenka, zaś uznanie za pomnik historii i utworzenie parku kulturowego, obecnie gminy nie dotyczy. Brak szczegółowych zapisów dotyczących ochrony historycznych założeń ruralistycznych, zespołów folwarcznych, wspomnianych wyżej cmentarzy i parków nie wpisanych do rejestru zabytków oraz pojedynczych obiektów architektury spowodować może nieodwracalne, daleko idące przekształcenia przestrzenne, kubaturowe, materiałowe oraz architektoniczne krajobrazu kulturowego gminy. Znacznym zagrożeniem dotyczącym układu i wnętrza urbanistycznego miasta Krajenki wpisanego do rejestru zabytków, jest degradacja zabytkowej substancji spowodowana wymogami współczesnej cywilizacji. Wymiana historycznej tkanki budynków w postaci oryginalnych drewnianych stolarek okiennych i drzwiowych, ceramicznego pokrycia dachowego, a także pozbawianie budynków ich pierwotnych dekoracji architektonicznych negatywnie wpływa nie tylko na same obiekty, ale także na zabytkowe wnętrza miasta. Podobne problemy związane z wystrojem elewacji dotyczą także charakterystycznej zabudowy wiejskiej i folwarcznej. Zagrożenia te związane są nie tylko z wymianą stolarek okiennych i drzwiowych, ale także powiązane niejednokrotnie z powiększeniami otworów okiennych bądź ich zamurowaniami a także niekontrolowanymi rozbudowami zniekształcając w ten sposób zabytkowy wizerunek zabudowy.

b) archeologicznych

Największym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych na terenie gminy Krajenka, są jak już wspomniano wcześniej, wszelkie inwestycje związane z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia szerokopłaszczyznowych prac ziemno-budowlanych. Należą do nich między innymi planowane na najbliższe lata inwestycje:

- budowa sieci wodociągowej w kierunku Łońska i Wąsoszek
- budowa sieci wodociągowej w mieście Krajenka
- rozbudowa sieci wod.-kan. dla gminy Krajenka
- zagospodarowanie terenu przy Krajeńskim Ośrodku Kultury
- budowa ścieżki rowerowej w Krajence
- przebudowa ulic: ul. Dworcowej, ul. 30-go Stycznia, ul. Grochowskiego w Krajence

W celu ochrony stanowisk archeologicznych oraz pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych niezbędne jest uzgadnianie oraz wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich zawartych w decyzjach i opiniach Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4.2. Uwarunkowania wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (wynikająca ze studium ochrona zabytków nieruchomych i dziedzictwa archeologicznego).

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Krajenka zostało przyjęte uchwałą Nr XXXVI/214/09 Rady Miejskiej w Krajence z dnia 27 listopada 2009 r.

W rozdziale zatytułowanym „*Stan dziedzictwa Kulturowego i zabytków*” zawarto rys historyczny miasta Krajenki i pozostałych miejscowości oraz następujące **wnioski do ochrony konserwatorskiej**:

„Przeprowadzona wyżej w oparciu o historię Krajenki analiza układu miasta pozwala wysunąć postulaty ze stanowiska konserwatorskiego, które winny być uwzględnione przy opracowywaniu planu zagospodarowania przestrzennego miasta. Układ historyczny miasta określają:

- nawarstwienia kulturowo-osadnicze od czasów pradziejowych po okres nowożytny,
 - elementy struktury urbanistycznej wykształcone na przestrzeni wieków,
 - tereny zielone (parki, cmentarze, aleje),
 - historyczne budynki sakralne, użyteczności publicznej, mieszkalne, gospodarcze, obiekty przemysłowe i budownictwo techniki, infrastruktura kolejowa oraz obiekty małej architektury.
- W związku z wpisaniem do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego historycznego układu urbanistycznego miasta Krajenki, wyznacza się granicę obszaru wpisanego do rejestru zabytków, w obrębie której należy zachować:
- układ rynku, ulic, podziałów parcelacyjnych, linii zabudowy,
 - obiekty architektury: sakralnej, użyteczności publicznej i gospodarczo-przemysłowej, mieszkalnej oraz zabudowy gospodarczej towarzyszącej budynkom mieszkalnym,
 - gabaryty budynków zabytkowych, w tym formę dachu, usytuowanie kalenicy dachu w stosunku do ulicy, elewacje (rozmieszczenie okien i drzwi oraz ich podział, detal architektoniczny), itp.,
 - przy realizacji nowej zabudowy należy zachować historyczną linię zabudowy, wysokość budynków, nawiązać do formy i układu dachu występującego w sąsiedztwie, zastosować do wykończenia budynków materiały tradycyjne. Granice tego obszaru zostały określone w decyzji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w sprawie wpisania do rejestru zabytków Nr WD-4151/3954/38R/2007/2008 z dnia 19 czerwca 2008 roku.

Aby utrzymać historyczny układ miasta w obrębie ww. granic - konieczne jest zabudowanie bloków z wyburzoną niegdyś zabudową, po wschodniej i północnej stronie rynku i w przedłużeniu bloku przyrynkowego wzdłuż ul. Mickiewicza. Nowa zabudowa winna być zwarta, składająca się z segmentów domów, w nawiązaniu do parcel i zabudowy rynku, a jej gabaryty dostosowane do skali rynku i przyległych ulic. Należy zachować rozplanowanie starej wsi, późniejszego przedmieścia - Winiary. Dotyczy to trójkątnego placu i ul. Winiary oraz ul. Ogrodowej, przy której winien być utrzymany jednolity dotychczas charakter parterowej zabudowy z kalenicą równoległą do ulicy. Obszar pierwotnego zamku przy kościele parafialnym poza zachowanymi relikami architektonicznymi kryje niewątpliwie pod ziemią fundamenty reszty czworoboku. Na tym terenie prowadzone są badania archeologiczne. Zabudowa miasta niszczona - pożarami w 1845 i 1847 r. zachowała niewiele starszych przykładów. Niemniej jednak dwa domy zasługują na zachowanie, obok innych zabytków:

1. Kościół parafialny (...).
2. Kościół poewangelicki (...)
3. Dwór zbudowany w 2 ćwierci XIX wieku(...)
4. Budynek gospodarczy dworski(...).
5. Młyn wodny na Głomii(...).
6. Dom przy ul. Złotowskiej, narożnik ul. 1 Maja (...)
7. Dom przy ul. Młyńskiej nr 6(...).

Przedstawiony powyżej materiał stanowi bazę określenia wniosków do ochrony konserwatorskiej. Na terenie gminy Krajenka szczególnej ochronie powinny podlegać zespoły

dworsko-parkowe wraz z dawnymi folwarkami. Traktowane jako całość, tworzą wyróżniającą się na tle zabudowy wiejskiej historyczną przestrzeń zurbanizowaną. W miarę możliwości należy zachować dawne funkcje poszczególnych części zespołów: folwark – jako teren gospodarczy, polany parkowe jako łąki krajobrazowe – bez wprowadzenia nasadzeń, tereny zadrzewione jako naturalne masywy zieleni. Najbardziej optymalnym rozwiązaniem byłoby powierzenie całego zespołu pałacowo-parkowego łącznie z folwarkiem jednemu właścicielowi, który w swojej działalności gospodarczej chronić będzie zachowaną substancję zabytkową.

Na terenach zabytkowych założeń zieleni (parki, cmentarze) wszelkie inwestycje można przeprowadzać po uprzednim uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Teren zabytkowych założeń zieleni należy zachować w granicach historycznych, nie dzieląc tych obszarów na działki użytkowe, w miarę możliwości zachować całość jako jedną własność. Aleje i szpalery należy konserwować odtwarzając i uzupełniając ubytki tymi samymi gatunkami drzew.

Obiekty architektury wpisane do rejestru zabytków objęte są wszelkimi rygorami prawnymi wynikającymi z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, zmiany funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnej zgody (pozwolenia) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W przypadku zabytków architektury niedopuszczalne jest zwłaszcza: nadbudowanie obiektów, powiększanie ich bryły przez dobudówki, zmiana konstrukcji dachu i pokrycia dachowego, zmiana wielkości i liczby otworów okiennych i drzwiowych oraz zmiana wyglądu elewacji. Szczególnej ochronie podlega istniejący detal architektoniczny: gzymsy, fryzy, opaski okienne i drzwiowe oraz inne elementy zdobnicze. Ochronie podlega również dawna stolarka okienna i drzwiowa, niekiedy bogato zdobiona.

W przypadku obiektów historycznych objętych ewidencją gminną i ochroną na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego należy również zasięgnąć opinii W.K.Z., który określi dopuszczalność prowadzonych prac, ich zakres i zalecaną formę architektoniczną. Dla budynków ujętych w ewidencji, a nie wpisanych do rejestru zabytków, dopuszcza się wymianę zabudowy w przypadku, gdy jest to uzależnione względami technicznymi lub planistycznymi, po uprzednim uzyskaniu akceptacji W.K.Z.

Istotą przekształceń obszarów zurbanizowanych na terenie gminy Krajanka jest zachowanie właściwej skali zabudowy. Forma architektoniczna projektowanych nowych zagród oraz rozbudowa już istniejących nie powinna stanowić elementu dysharmonijnego, poddana szczególnym zasadom kształtowania powinna nawiązywać do tradycyjnej architektury wiejskiej, do historycznego typu niskiego domu nakrytego dachem dwuspadowym. Wiejska architektura powinna harmonizować z przestrzenią krajobrazu rolniczego i chronić jego pejzaż.

Przedmiotem archeologicznej ochrony są:

- 1) strefy ochrony stanowisk archeologicznych,
- 2) nawarstwienia kulturowe w strefach ochrony historycznych układów przestrzennych miasta i wsi, zespołów dworsko-parkowych oraz w zabytkowych założeniach zieleni (parków i cmentarzy).

Wiąże się to z koniecznością uzgadniania prac ziemnych związanych z zagospodarowaniem lub zabudowaniem terenu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, który określi warunki realizacji inwestycji.”

W dalszej części studium wymienione zostały obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz obiekty wytypowane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków a także zewidencjonowane i rozpoznane stanowiska archeologiczne.

Następnym punktem dotyczącym dziedzictwa kulturowego jest punkt „**Wnioski wynikające z uwarunkowań kulturowych**” który określa:

„Układ osadniczy jaki powstał w wyniku rozwoju historycznego w obrębie granic administracyjnych obecnej gminy Krajenka, składa się z przestrzeni miejskiej i wiejskiej o wielorakich formach zabudowy. Historyczny układ urbanistyczny miasta Krajenka wpisany został do rejestru zabytków pod nr 680/Wlkp./A z dnia 19.06.2008 roku - granice obszaru zostały określone na rysunku studium w skali 1:10.000. Na tym obszarze wszelkie inwestycje związane z rozbudową i budową obiektów budowlanych – wymagają uzyskania pozwolenia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków jeśli wynika to z przepisów odrębnych.

Układy przestrzenne wsi:

- 1) Głubczyn, Żeleźnica, Paruszka, Śmiardowo Krajeńskie – typ owalnicy,
- 2) Podróżna – skrzyżowanie trzech dróg objęte będą ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Na tych obszarach obowiązują ograniczenia związane z zachowaniem obiektów zabytkowych w ich historycznym kształcie i zachowanie układu ruralistycznego wsi.

Dla obiektów wpisanych do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ) - podlegających ochronie prawnej; wszelkie zmiany dotyczące funkcji zabudowy i utrzymania obiektu we właściwym stanie technicznym wymagają pozwolenia konserwatora zabytków jeśli wynika to z przepisów odrębnych.

Przy nowych realizacjach obiektów budowlanych w sąsiedztwie zabudowy zabytkowej należy nawiązać do gabarytów zabudowy zabytkowej:

- zachować wysokość zabudowy, wielkość bryły,
- formę dachu, wielkość (wysokość i szerokość) otworów okiennych i drzwiowych,
- zastosować przy ich realizacji tradycyjne materiały budowlane.

Na terenie gminy Krajenka występują 3 parki (2 wpisane do rejestru i 1 w ewidencji gminnej), 16 cmentarzy (2 wpisane do rejestru i 14 w ewidencji gminnej). Są one bardzo ważnym elementem krajobrazu wsi, szczególnie na obszarze gdzie występuje mało lasów i zadrzewień, należy chronić je przed zniszczeniem.

Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Studium uwzględnia obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków. Na obszarze gminy nie występują dobra kultury współczesnej.

Ochrona środowiska kulturowego obejmuje:

- 1) ochronę prawną obszarów i obiektów na podstawie przepisów odrębnych,
- 2) ochronę prawną na podstawie przepisów prawa miejscowego,
- 3) ochronę wynikającą z ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, stanowiących prawo miejscowe.

Ochroną środowiska kulturowego objęto:

1) obiekty znajdujące się w rejestrze zabytków Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:

- a) obiekty architektury (5),
- b) założenia pałacowo-parkowe (2),
- c) historyczny układ urbanistyczny miasta Krajenka,
- d) cmentarze (2),

2) obiekty objęte ochroną, wpisane do ewidencji gminnej:

- a) obiekty architektury i zespoły tych obiektów - (409 budynków i budowli),
- b) cmentarze (14) jako miejsca pamięci i skupiska zieleni,
- c) parki (1),

d) strefy ochrony stanowisk archeologicznych o granicach oznaczonych na załączniku - rysunku studium w skali 1:25.000.

Celem ochrony jest:

- 1) zachowanie obiektów architektury i zespołów pałacowo-parkowych (objętych rejestrem) w tym: ich wartości historycznych i założeń przestrzennych,*
- 2) rewitalizacja zespołów pałacowo-parkowych i cmentarzy,*
- 3) zachowanie obiektów architektury i zespołów zabytkowych (objętych ochroną na podstawie planu miejscowego) z dostosowaniem tych obiektów do nowych potrzeb, z zachowaniem ich wartości historycznych,*
- 4) zachowanie zabytkowych układów:*
 - a) urbanistycznego miasta Krajenki,*
 - b) ruralistycznych wsi:*
 - typ owalnicy – Głubczyn, Żeleźnica, Paruszka, Śmiardowo Krajeńskie,*
 - na skrzyżowaniu trzech dróg - Podróźna.*

W strefie ochrony konserwatorskiej obowiązują:

- 1) dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków postępowanie zgodne z przepisami odrębnymi,*
- 2) ochrona obiektów zabytkowych poprzez ustalenia planu miejscowego, w tym ograniczenie możliwości zmiany ich formy zewnętrznej,*
- 3) dostosowanie nowej zabudowy do form spójnych z zabudową historyczną,*
- 4) zmianę formy obiektów dysharmonizujących (przebudowanych lub rozbudowanych),*
- 5) zapewnienie poprzez ograniczenia w zabudowie właściwej ekspozycji założeń dworsko-parkowych i obiektów zabytkowych,*
- 6) na obszarach strefy ochrony konserwatorskiej oraz w strefach ochrony stanowisk archeologicznych obowiązuje uzgadnianie i opiniowanie projektów prac budowlanych związanych z zagospodarowaniem lub zabudowaniem terenu, jeśli wynika to z przepisów odrębnych,*
- 7) wszelkie zmiany dotyczące funkcji zabudowy i utrzymania obiektu we właściwym stanie technicznym wymagają dla:*
 - a) obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru WKZ – pozwolenia jeżeli wynika to z przepisów odrębnych,*
 - b) obiektów zabytkowych objętych ochroną na podstawie planu miejscowego - ustalenie zakazów, nakazów i dopuszczeń przy realizacji inwestycji.”*

4.3. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Krajenka

Gmina Krajenka nie posiada Gminnego Planu Zagospodarowania Przestrzennego. Obowiązuje 27 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla fragmentów miejscowości w gminie, z czego 9 dotyczy terenów położonych w mieście Krajenka, 4 dotyczą miejscowości Głubczyn, 11 wsi Skórka, 2 obejmują niewielkie tereny rozwojowe we wsi Żeleźnica a jeden plan obejmuje teren w obrębie wsi Skórka i Głubczyn. Plany te obejmują fragmenty miasta Krajenka i fragmenty obszarów wiejskich o różnej powierzchni. Zostały sporządzone na wnioski właścicieli gruntów, przyszłych inwestorów lub na wnioski Burmistrza, są podstawą procesów inwestycyjnych na obszarach, które obejmują. Pozostałe wsie nie posiadają żadnych obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego. Brak planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta Krajenka, rodzi szereg utrudnień w realizacji inwestycji w obszarze miasta, szczególnie w zwartej zabudowie w centrum miejscowości. Istnieje również pilna potrzeba opracowania planu dla wsi Głubczyn, ze względu na dużą atrakcyjność terenów nad jeziorem Wapieńskim. Wieś ta nie posiada

odrębnego planu zagospodarowania przestrzennego. We wsi Skórka, obok obowiązujących planów obejmujących większe obszary, występują również sporządzone dla jednej czy kilku działek. I w tym przypadku brak planu obejmującego całą wieś utrudnia jej planowanie przestrzenne.

Wobec tak małej liczby obowiązujących planów, inwestycje w gminie Krajenka, dla obszarów ich pozbawionych, wykonywane są na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i inwestycji celu publicznego. Zdecydowana większość decyzji dotyczy warunków zabudowy mieszkaniowej, następnie produkcyjnej i usługowej, najwięcej ich ustala się dla miejscowości Krajenka i Skórka. Natomiast wszystkie decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego ustalone są dla szczebla gminnego, większość dotyczy sieci infrastruktury technicznej i komunikacji.

Spośród wymienionych wyżej planów zagospodarowania przestrzennego 8 zawiera zapisy uwzględniające ochronę zabytków. Należą do nich:

- 1) uchwała nr 21/01 Rady Miejskiej w Krajence z dnia 27.07.2001 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Skórka
 - dla ochrony dziedzictwa archeologicznego wprowadzono zapis „Ustala się konieczność uzgadniania z Konserwatorem Zabytków Archeologicznych Delegatura w Pile rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją zabudowy celem objęcia ich nadzorem archeologicznym.
- 2) uchwała nr 39/2000 Rady Miejskiej w Krajence z dnia z dnia 12 grudnia 2000 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Krajenka w rejonie ulicy Dworcowej i Bydgoskiej
 - dla ochrony dziedzictwa archeologicznego wprowadzono następujący zapis: „przed rozpoczęciem prac ziemnych związanych z realizacją zabudowy należy uzyskać uzgodnienie od Konserwatora Zabytków Archeologicznych Delegatura w Pile- w celu objęcia ich nadzorem archeologicznym.
- 3) uchwała XXXI/174/05 Rady Miejskiej w Krajence z dnia 30 czerwca 2005 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Głubczyn w gm. Krajenka
 - dla ochrony dziedzictwa archeologicznego wprowadzono następujący zapis:
 - 1) na terenie przeznaczonym do zabudowy mogą być w trakcie prowadzonych robót ziemnych odkryte zabytki archeologiczne
 - 2) przed przystąpieniem do robót ziemnych związanych z realizacją zabudowy należy zawiadomić Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w celu uzgodnienia podczas tych prac nadzoru archeologicznego.
- 4) uchwała nr IX/41/03 Rady Miejskiej w Krajence z dnia z dnia 25 kwiecień 2003 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Skórka w gm. Krajenka
 - dla ochrony dziedzictwa archeologicznego wprowadzono następujący zapis: „przed rozpoczęciem prac ziemnych związanych z realizacją zabudowy należy uzyskać uzgodnienie od Konserwatora Zabytków Archeologicznych Delegatura w Pile- w celu objęcia ich nadzorem archeologicznym.
- 5) uchwała Nr VIII/47/07 Rady Miejskiej w Krajence z dnia 18 maja 2007 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Skórka w gminie Krajenka
 - dla ochrony dziedzictwa archeologicznego wprowadzono następujący zapis: „ dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego ustala się obowiązek uzgadniania z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem zabytków prac ziemnych

nowiązanych z zabudowaniem lub zagospodarowaniem terenu w celu ustalenia obowiązującego inwestora zakresu badań archeologicznych”.

- 6) uchwała nr XXV/169/09 Rady Miejskiej w Krajence z dnia 09 marca 2009 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Krajanka w obrębie wsi Skórka i Głubczyn dla ochrony dziedzictwa archeologicznego wprowadzono następujący zapis:
„dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego ustala się obowiązek uzgadniania z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków prac ziemnych związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu w celu ustalenia obowiązującego inwestora zakresu badań archeologicznych”.
- 7) uchwała Nr VIII/50/2015 Rady Miejskiej w Krajence z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Głubczyn dla działek nr 6/74, 6/75, 6/76, 6/77, 6/46, 6/47, 6/48, 6/49, 6/60, 6/61, 6/62, 6/63
- cały obszar objęty miejscowym planem usytuowany jest w strefie ochrony konserwatorskiej zewidencjonowanego stanowiska archeologicznego ujętego w wojewódzkiej ewidencji zabytków – należy postępować zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 8) uchwała Nr VIII/51/2015 Rady Miejskiej w Krajence z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek położonych w rejonie ul. Szkolnej i ul. Młyńskiej w miejscowości Krajanka, gmina Krajanka:
- przedmiotowe obszary zlokalizowane są w całości na terenie układu urbanistycznego miasta Krajanka wpisanego do rejestru zabytków pod numerem 680/Wlkp/A decyzją Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 19.06.2008r. oraz zespół młyna wpisany jest do rejestru zabytków pod numerem 895/Wlkp/A decyzją WWKZ z dnia 04.06.2013r. położony na terenie 2U/MW – należy postępować zgodnie z przepisami odrębnymi;
 - prace ziemne na terenie objętym niniejszym planem wymagają prowadzenia badań archeologicznych.
 - zachowuje się istniejące budynki ujęte w rejestrze zabytków,
 - zakaz rozbudowy i nadbudowy zespołu młyna wpisanego do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego
 - nakaz zachowania wnętrza młyna – jego układu, jak również wyposażenia.

Zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wynikają z treści zawartej w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i każdorazowo są uzgadniane z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

4.4 Uwarunkowania wynikające ze „Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Krajanka na lata 2008 - 2017”.

„Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Krajanka na lata 2008 – 2017”, podjęta została Uchwałą Nr XVIII/134/08 Rady Miejskiej w Krajence z dnia 30 czerwca 2008 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Krajanka na lata 2008 – 2017.

Określiła ona cele strategiczne gminy w tym okresie, wizerunek gminy, do którego należy dążyć w perspektywie najbliższych kilkunastu lat oraz wskazała priorytety samorządu w działaniu na rzecz zaspakajania potrzeb mieszkańców. Strategia ujmuje główne kierunki działania samorządu wskazując jednocześnie

priorytety tej działalności w najbliższych latach. Wizja rozwoju Gminy i Miasta Krajenka kreślona w perspektywie do roku 2017 została sformułowana w następujący sposób: „**Krajenka – gościnna gmina, w której warto się zatrzymać i odpocząć, gmina rozwijającej się produkcji i usług**”.

Jednakże Strategia nie wypracowała sposobu włączenia zabytków w rozwój Gminy w planowanym okresie. Jedyne w zestawieniu celów stanowiących podstawę Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Krajenki wspomniano o zabytkach. Autorzy widzą tylko rolę zabytków w zadaniu: „*Wzrost rangi atrakcyjności gminy Krajenki jako gminy o znaczeniu ponadlokalnym*”. Służyć temu ma „*ochrona środowiska przyrodniczego i dziedzictwa historyczno – kulturowego, dobry stan obiektów i zespołów zabytkowych*”. Również w ustalonych kryteriach wartości: „*Co jest ważne w gminie Krajenka?*” nie uwzględniono zasobów dziedzictwa kulturowego gminy.

Podsumowując, „Strategia” nie formułuje wniosków dotyczących wykorzystania zabytków jako jednego z ważnych elementów podnoszących atrakcyjność gminy, sprzyjających rozwojowi turystyki na jej terenie.

4. 5. Uwarunkowania wynikające z „Programu ochrony środowiska dla miasta i gminy Krajenka”

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Krajenka na lata 2014 – 2017 z perspektywą na kolejne 4 lata został przyjęty uchwałą nr III/8/2014 Rady Miejskiej w Krajence z dnia 17 grudnia 2014 r.

Działania ujęte w Programie mają na celu dążenie do sukcesywnej poprawy stanu środowiska w gminie i mieście Krajenka, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko naturalne źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami przy uwzględnieniu konieczności ochrony środowiska.

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Krajenka nie zawiera informacji dotyczących środowiska kulturowego gminy. Jedyne w rozdziale 4.3 zatytułowanym *Tereny zieleni urządzonej* wymieniono i pokrótce opisano zabytkowe parki znajdujące się na terenie miasta Krajenki, oraz w Maryńcu.

4.6. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej

Obszar gminy Krajenka posiada w swoich granicach terytorialnych obszar chronionego krajobrazu. Ponadto na terenie gminy ustanowione są użytki ekologiczne i pomniki przyrody.

Użytki ekologiczne – art. 30 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody podaje definicję użytków ekologicznych: „*Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów (...), jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin i zwierząt, w tym miejsca ich sezonowego przebywania lub rozrodu.*”

Na terenie Gminy i Miasta Krajenka znajduje się 35 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 42,26 ha. Użytki ekologiczne zostały ustanowione uchwałą nr

XXXVIII/272/2014 Rady Miejskiej w Krajence z dnia 8 maja 2014 roku. Użytki są w zarządzie Nadleśnictwa Zdrojowa Góra, położone w Skórcie.

Obszar chronionego krajobrazu

Według definicji zawartej w ustawie o ochronie przyrody (art. 26) *obszar chronionego krajobrazu jest terenem chronionym ze względu na: wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe w szczególności ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem, lub istniejące albo odtwarzane korytarze ekologiczne.*

Na terenie Gminy Krajenska jest jeden obszar chronionego krajobrazu:

Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy – został utworzony 1 lipca 1989 roku na podstawie rozporządzenia nr 212/06 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 29 listopada 2006 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu "Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy" (Dz. Urz. Województwa Wielkopolskiego Nr 201 poz. 4770) - wyrokiem WSA w Poznaniu IV SA/Po 709/10 stwierdzono nieważność aktu oraz rozporządzenia nr 5/98 Wojewody Pilskiego z 15 maja 1998 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim (Dz. Urz. Woj. Pil. Nr 13, poz. 83) i uchwały nr IX/56/89 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dnia 31 maja 1989 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie pilskim (Dz. Urz. Nr 11, poz. 95). Całkowita powierzchnia tego obszaru to 93 910 ha. Na teren gminy przypada 3 275 ha. Obszar obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Obszar chronionego krajobrazu przypada na następujące gminy: Okonek, Jastrowie, Lipka, Złotów, Tarnówka, Krajenska, Kaczory, Szydłowo i m. Piła.

Obszary Natura 2000

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 jest systemem ochrony zagrożonych składników różnorodności biologicznej kontynentu europejskiego, wdrażanym od 1992 r. w sposób spójny pod względem metodycznym i organizacyjnym na terytorium wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Sieć Natura 2000 tworzą dwa typy obszarów:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO),
- specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) / obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW)

Na terenie Gminy i Miasta Krajenska wyznaczono dwa obszary:

- **PLB300012 Puszcza nad Gwdą** – został zakwalifikowany jako OSO w październiku 2007 roku. Obszar o łącznej powierzchni 77 678,9 ha, administracyjnie położony jest na terenie województwa wielkopolskiego w powiatach pilskim i złotowskim oraz województwa zachodniopomorskiego w powiecie wałeckim. Jest to rozległy kompleks leśny obejmujący w większości bory sosnowe, a na dnie i zboczach dolin - lasy liściaste i mieszane.
- **PLH300045 Ostoja Pilska** – został zatwierdzony jako OZW w marcu 2011 roku. Obszar o łącznej powierzchni 3068,62 ha, administracyjnie położony jest na terenie gmin: Trzcianka, Krajenska, Piła, Kaczory, Szydłowo, Ujście i Wysoka. Ostoja Pilska chroni zespół najcenniejszych obszarów przyrodniczych położonych w północnej Wielkopolsce, niedaleko Piły, szczególnie bogatych w siedliska Natura 2000.

Pomniki przyrody - jedna z najstarszych form ochrony wartości przyrodniczych. Według definicji zawartej w ustawie o ochronie przyrody: *"pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych tworów, a w szczególności sędziwych i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych i obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe, jaskinie"*

Status pomnika przyrody może nadać wojewoda (rozporządzenie) lub Rada Gminy (uchwała).

Na terenie gminy Krajenka znajduje się 19 pomników przyrody. Są to:

1. poz. 326 - lipa drobnolistna - Nadleśnictwo Zdrojowa Góra, leśnictwo Sosnowo, oddz. 153h obwód: 370 cm, wys.: 31 m ustanowiony w 1982 r.
2. poz. 354 - lipa drobnolistna - Nadleśnictwo Zlotów, leśnictwo Leśnik, oddz. 45z obwód: 460 cm, wys.: 29 m ustanowiony w 1982 r.
3. poz. 483 - klon srebrzysty (2 drzewa) - park w Maryńcu obwód: 320 cm, wys.: 22 m, obwód: 340 cm, wys.: 22 m ustanowione w 1986 r.
4. poz. 484 - cis pospolity - park w Maryńcu obwód: 63 cm, wys.: 12 cm ustanowiony w 1986 r.
5. poz. 485 - dąb szypułkowy - Nadleśnictwo Zlotów, leśnictwo Leśnik, oddz. 54j obwód: 610 cm, wys.: 31 m, ustanowiony w 1986 r.
6. poz. 486 - dąb szypułkowy - Nadleśnictwo Zlotów, leśnictwo Leśnik, oddz. 44d obwód: 402 cm, wys.: 34 m, ustanowiony w 1986 r.
7. poz. 487 - dąb szypułkowy - Nadleśnictwo Zlotów, leśnictwo Leśnik, oddz. 43a obwód: 376 cm, wys.: 29 m ustanowiony w 1986 r.
8. poz. 492 - jesion wyniosły - Krajenka, ul. Bydgoska obwód: 340 cm, wys.: 20 m ustanowiony w 1988 r.
9. poz. 494 - modrzew europejski (2 drzewa) dąb szypułkowy (2 drzewa) - Nadleśnictwo Zlotów, leśnictwo Leśnik, oddz. 45y obwód: 255 cm, wys.: 32 m, obwód: 335 cm, wys.: 35 m, obwód: 347 cm, wys.: 21 m, obwód: 356 cm, wys.: 22 m, ustanowione w 1988 r.
10. poz. 495 - dąb szypułkowy - Nadleśnictwo Zlotów, leśnictwo Leśnik, oddz. 53a obwód: 385 cm, wys.: 31 m, ustanowiony w 1988 r.
11. poz. 556 - dąb szypułkowy - Krajenka, ul. Winiary obwód: 375 cm, wys.: 24 m, ustanowiony w 1992 r.
12. poz. 557 - wiąz - Nadleśnictwo Zdrojowa Góra, leśnictwo Płociczno, oddz. 153h obwód: 647 cm, wys.: 35 m, ustanowiony w 1992 r.
13. poz. 604 - wiąz - Nadleśnictwo Zlotów, leśnictwo Leśnik, oddz. 57b obwód: 385 cm, wys.: 25 m, ustanowiony w 1994 r.
14. poz. 717 - dąb szypułkowy - Nadleśnictwo Zlotów, leśnictwo Leśnik, oddz. 57d obwód: 434 cm, wys.: 33 m ustanowiony w 1998 r.
15. poz. 718 - dąb szypułkowy (4 drzewa) - Nadleśnictwo Zlotów, leśnictwo Leśnik, oddz. 43g obwód: 300 cm, wys.: 33 m, obwód: 310 cm, wys.: 27 m, obwód: 330 cm, wys.: 30 m, obwód: 416 cm, wys.: 32 m, ustanowione w 1998 r.
16. poz. 719 - dąb szypułkowy - Nadleśnictwo Zlotów, leśnictwo Leśnik, oddz. 57i obwód: 391 cm, wys.: 32 m ustanowiony w 1998 r.
17. poz. 720 - dąb szypułkowy (2 drzewa) - Nadleśnictwo Zlotów, leśnictwo Leśnik, oddz. 56b obwód: 364 cm, wys.: 29 m, obwód: 394 cm, wys.: 29 m ustanowione w 1998 r.

18. poz.721 - wiąz (4 drzewa) - Nadleśnictwo Złotów, leśnictwo Leśnik, oddz. 47g obwód: 237 cm, wys.: 27 m, obwód: 260 cm, wys.: 26 m, obwód: 261 cm, wys.: 24 m, obwód: 265, cm, wys.: 27 m ustanowione w 1998 r.
19. poz. 722 - dąb szypułkowy (11 drzew) - Nadleśnictwo Złotów, leśnictwo Leśnik, oddz. 57g obwód: 250-440 cm, wys.: 26-29 m ustanowione w 1998 r.

4.7. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zabytków archeologicznych

- uwzględnianie zabytków archeologicznych ujętych w gminnej ewidencji zabytków na załącznikach graficznych przy sporządzaniu dokumentów planistycznych gminy
- uwzględnianie przez inwestorów wytycznych dotyczących ochrony dziedzictwa archeologicznego określonych w decyzjach i opiniach wojewódzkiego konserwatora zabytków.

5. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

6. Sprawozdanie z realizacji „ Gminnego Programu opieki nad zabytkami dla Gminy i Miasta Krajenka na lata 2013 – 2016”.

Rada Miejska w Krajenca Uchwałą Nr XX /163/2017 z dnia 26 stycznia 2017 r. przyjęła sprawozdania z realizacji „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy i Miasta Krajenka na lata 2013-2016” za okres od 01 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2016 r. o następującej treści :

„Wprowadzenie

Niniejsze sprawozdanie zostało wykonane za okres od 01 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2016 roku na podstawie art. 87 ust.5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 roku poz. 1446), zgodnie z którym burmistrz

sporządza co dwa lata sprawozdanie z wykonania „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy i Miasta Krajenka na lata 2013-2016” i przedstawia je radzie miejskiej.

W przedstawionym okresie sprawozdawczym obowiązuje Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy i Miasta Krajenka na lata 20013-2016 uchwalony przez Radę Miejską w Krajenku uchwałą Nr XXVI/173/2012 z dnia 17 grudnia 2012 r. Realizacja programu weszła w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego – Dz. U. Wlkp. z 2013 r. poz. 334 z dnia 9.01.2013 r.

Na terenie gminy Krajenka znajduje się 6 historycznych układów ruralistycznych (przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg).

Dolnik i Podróżna - typ układu zwana ulicówka. Wsie: Śmiardowo Krajeńskie, Żeleźnica, Głubczyn posiadające układ owalnicowe, natomiast Skórka reprezentuje przykład układu wielodrogowego. Miasto Krajenka zachowało dobry stan struktury urbanistycznej, kształtujący się przez ponad 700 lat nieprzerwanej ciągłości procesów urbanizacyjnych i dlatego stawia nasze miasto w grupie cennych zespołów urbanistycznych tworzących dziedzictwo kulturowe Wielkopolski.

Najwyższe znaczenie dla gminy Krajenka mają zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków, są to:

1) Miasto Krajenka:

- a) układ urbanistyczny – nr rej. 680/Wlkp./A z dnia 19.06.2008r.
- b) kościół ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicki pomocniczy p.w. św. Józefa Robotnika, 1846-1847 r., nr rej.A-738 (obecnie 650/Wlkp./A) z dnia 28.12.1992r.,
- c) kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. św. Anny, k. XVIII w., nr rej. A-19/182 z dnia 02.04.1959 r.
- d) zespół pałacowo – parkowy ul. Szkolna 17, pocz. XX w., nr rej. A-20/502 z dnia 25.11.1965 r.
- e) zespół młyna przy ul. Młyńskiej w miejscowości Krajenka w skład którego wchodzi:
 - młyn
 - budynek mieszkalno-administracyjny – gospodarczy,
Nr rej. 895/Wlkp/A z dnia 16 lipca 2013 r.

2) Głubczyn – zespół kościoła parafialnego p.w. św. Trójcy, nr rej. 160/Wlkp./A z dnia 31.03.2004 r. w tym:

- kościół – 1869-1871 r.,
- dzwonnica – XIX/XX w.,
- kostnica – 2 poł. XIX w.,
- cmentarz przykościelny – XIX w.

3) Maryniec – zespół pałacowo – parkowy, XIX/XX w. nr rej. A-447 z dnia 26.09.1983 r.

Do zabytków ruchomych należą:

- 1) Wyposażenie kościoła p.w. św. Anny w Krajence – wystrój i wyposażenie wpisane do rejestru zabytków pod numerem 103/Wlkp./B decyzją z dnia 14.09.2007 r. – 40pozycji (od XVII do lat 20-tych XX w., między innymi: ołtarze, obrazy, prospekt organowy, Droga Krzyżowa, witraże, polichromia na sklepieniu).*
- 2) Wyposażenie kościoła parafialnego p.w. Trójcy Świętej w Głubczynie – część wystroju i wyposażenia wpisana do rejestru zabytków pod numerem 816-834 B decyzją z dnia 18.11.1983 r. – 19 pozycji w skład wchodzi: ołtarze wraz z obrazami i rzeźbami, prospekt organowy, krucyfiksy, polichromia na sklepieniu prezbiterium oraz strop i ściany nawy reprezentujące sztukę sakralną XVIII, XIX i 1 poł. XX w.*

Na terenie gminy Krajenka znajdują się stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków – cmentarzysko ludności kultury pomorskiej w Maryńcu.

Zarejestrowano kilka skupisk stanowisk archeologicznych, należą do nich ślady najstarszego osadnictwa mezolityczno-neolitycznego występujące na stanowiskach wielokulturowych głównie z materiałem należącym do kultury pomorskiej i z okresu wpływów rzymskich na południowych terasach rzeki Głomi od Krajenki do Rosochy i sztandarowe w polskiej archeologii osada i cmentarzysko kultury grobskośmiardowskiej (Śmiardowo Krajeńskie stan.69,70) oraz osadnictwo kultury lużyckiej i pomorskiej występujące w połączeniu z materiałami rzymskimi i wczesnośredniowiecznymi, które koncentruje się głównie na piaszczystych łachach wzdłuż południowej krawędzi rzeki Głomi, Leśnickim Młynie i Żeleźnicy.

Realizacja Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami w latach 2015-2016

Program zakłada realizację następujących celów;

- 1) Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,*
- 2) Uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,*
- 3) Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,*
- 4) Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,*
- 5) Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,*
- 6) Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,*
- 7) Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.*
- 8) Zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, historią i zabytkami miasta i gminy Krajenka, w tym także rozróżnienie obiektów wpisanych do rejestru zabytków*

Województwa Wielkopolskiego i figurujących w ewidencji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

9) *Wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami.*

10) *Uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.*

W stosunku do obiektów zabytkowych będących własnością gminy Krajenka, bądź położonych na terenie gminy i wpisanych do rejestru zabytków, każde działanie remontowe, bądź instalacyjne niezbędne do wykonania wewnątrz lub na zewnątrz budynku, uzgadniane jest z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Decyzje wydawane przez gminę Krajenka odnośnie ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego wydawane są po uzgodnieniu również z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków – w odniesieniu do obszarów i obiektów objętych formami ochrony zabytków, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446) oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Najważniejszym zadaniem gminy jest powstrzymanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie ich do stanu zachowania w jak najlepszym stanie dla przyszłych pokoleń.

W latach 2015-2016 podjęto następujące działania w celu realizacji ww. celów:

1. *Rada Miejska w Krajence udzieliła dotacji dla:*

✓ *Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Trójcy Świętej w Głubczynie w wysokości 20.000,00 zł, na dofinansowanie prac renowacyjno-konserwatorskich ambony, chrzcielnicy, rzeźby-krucyfiks w Kościele Parafialnym p.w. św. Jana Chrzciciela w Głubczynie – Uchwała nr VIII/49/2015 Rady Miejskiej w Krajence z dnia 25 czerwca 2015 roku w sprawie udzielenia dotacji z budżetu Gminy i Miasta Krajenka na prace renowacyjno-konserwatorskie.*

✓ *Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Trójcy Świętej w Głubczynie w wysokości 25.000,00 zł, na dofinansowanie prac renowacyjno-konserwatorskich polegających na malowaniu wnętrza Kościoła Parafialnego p.w. św. Jana Chrzciciela w Głubczynie – Uchwała nr XIX/125/2016 Rady Miejskiej w Krajence z dnia 29 czerwca 2016 roku w sprawie udzielenia dotacji z budżetu Gminy i Miasta Krajenka na prace renowacyjno-konserwatorskie.*

2. *Na prace konserwacyjno-konserwatorskie zabytków znajdujących się na terenie gminy Krajenka wpłynęły z podmiotów zewnętrznych następujące dotacje:*

✓ *Powiat Złotowski w ramach budżetu na 2015 r. udzielił następujących dotacji:*

- *w wysokości 6.000,00 zł. na realizację zadania: zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku poprzez konserwację i restaurację rzeźby – krucyfiks z luku tęczowego w kościele p.w. Trójcy Świętej w Głubczynie;*

- w wysokości 8.000,00 zł. na realizację zadania: zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku poprzez konserwację i restaurację chrzcielniczy w kościele p.w. Trójcy Świętej w Głubczynie;
 - w wysokości 8.000,00 zł. na realizację zadania: zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku poprzez konserwację i restaurację ambony w kościele p.w. Trójcy Świętej w Głubczynie.
- ✓ *Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego Departament Kultury z budżetu Województwa Wielkopolskiego udzielił dotacji na prace konserwatorskie i restauratorskie przy wyposażeniu kościoła p.w. św. Jana Chrzciciela w Głubczynie etap 4, kwotę 15.000,00 zł.*
3. *Prace konserwacyjno-restauracyjne oraz remontowo-budowlane wykonane w okresie sprawozdawczym:*
- ✓ *Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela w Głubczynie*
 - *renowacja zabytków: krucyfiks z łuku tęczowego, ambona i chrzcielnica;*
 - *budowa schodów do kościoła i położenie granitu przed wejściem do kościoła;*
 - *malowanie kościoła, odnowienie fresków (3 malowideł ściennych);*
 - ✓ *Kościół filialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Paruszcze*
 - *wymieniono m.in. drewniany sufit w świątyni, a następnie całość (sufity i ściany) odmalowano*
 - *wyłożono teren przy kościele granitem.*
4. *W dniu 20 kwietnia 2016 roku do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu Delegatura w Pile, przekazano fibulę z brązu odkrytą na terenie miasta Krajenka. Fibulę tą przekazano do Muzeum Ziemi Złotowskiej. Ponadto innych znalezisk z terenu Gminy i Miasta Krajenka nie odnotowano w okresie sprawozdawczym.*
5. *Z wykazu zabytków wyznaczonych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków zostały wykreślone następujące obiekty:*
- *Łońsko, gm. Krajenka – stodoła w zagrodzie nr 5 (Zarządzenie WWKZ Nr 78/WEZ/2014 z dnia 06.11.2014r.)*
 - *Maryniec, gm. Krajenka – stodoła w zagrodzie nr 3 (Zarządzenie WWKZ Nr 64/WEZ/2015 z dnia 18.09.2015r.)*
 - *Podróżna, gm. Krajenka – dom nr 47 (Zarządzenie WWKZ Nr 69/WEZ/2015 z dnia 22.10.2015r.)*
 - *Głubczyn, gm. Krajenka – dom nr 1 (Zarządzenie WWKZ Nr 1/Pi/WEZ/2016 z dnia 10.06.2016r.).*

6. *Dokonano szeregu uzgodnień projektów decyzji o warunkach zabudowy, o których mowa w art. 53 ust.4 pkt. 2 ustawy z dnia 17 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 ze zm.)*
7. *Krajeński Ośrodek Kultury w okresie sprawozdawczym przygotował dla mieszkańców gminy Krajenka następujące imprezy:*
 - 1) **03.05.2015 r.** – *Majówka na Krajnie – spotkanie z lokalnymi twórcami i rękodziełem;*
 - 2) **11.11.2015 r.** – *Obchody Święta Niepodległości – pomnik Jana Pawła II (ul. Winiary) oraz tablica upamiętniająca ofiary wojen i prześladowań;*
 - 3) **09.01.2016 r.** – *Krajenka jakiej nie znacie – spotkanie autorskie z Dominiką Jiers, Bogumiłą Popławską oraz Wojciechem Gęstickim;*
 - 4) **02.05.2016 r.** – *Majówka w Krajence – pokaz starych fotografii Krajenki na budynku KOK;*
 - 5) **03.05.2016 r.** – *Oficjalne obchody Święta Konstytucji – pomnik Jana Pawła II (ul. Winiary) oraz tablica upamiętniająca ofiary wojen i prześladowań;*
 - 6) **28-29.05.2016 r.** – *udział w Jarmarku Krajeńskim – stoisko z historią oraz tradycjami Krajenki;*
 - 7) **22.07.2016 r.** – *Dni Krajenki – Sztafeta św. Anny – sztafeta oraz quiz przygotowany dla mieszkańców odnośnie historii Kościoła św. Anny w Krajence oraz Krajenki;*
 - 8) **11.11.2016 r.** – *Obchody Święta Niepodległości – pomnika Jana Pawła II (ul. Winiary) oraz tablica upamiętniająca ofiary wojen i prześladowań.”*

Ponadto na terenie Gminy Krajenka opracowano i wykonano trasę turystyczną pod nazwą „Szlak Księżnej Anny” która upowszechnia atrakcje turystyczne w gminie Krajenka ze zwróceniem szczególnej uwagi na zabytki, stanowiska archeologiczne i miejsca istotne ze względu na wartość zarówno historyczną jak i kulturową. Szlak ten oznakowany jest poprzez rozstawienie tablic informacyjnych o atrakcjach turystycznych, kulturze i tradycjach regionu. Tablice te umieszczone są na działkach gminnych w centrach miejscowości przy ważniejszych zabytkach.

7. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.

7.1. Gminna ewidencji zabytków.

a) nieruchomości

- W roku 2011 r. opracowana została gminna ewidencja zabytków nieruchomości w formie zbioru kart adresowych.
- Gminna Ewidencja Zabytków Gminy i Miasta Krajenka została przyjęta Zarządzeniem Nr 264/2017 Burmistrza Gminy i Miasta Krajenka z dnia 10 marca 2017 roku. W ewidencji tej znajdują się wszystkie obiekty wpisane do rejestru zabytków, ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz w wykazie wojewódzkiego konserwatora zabytków do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków z wyłączeniem obiektów nieistniejących lub wykreślonych przez WWKZ z tego wykazu.
- Weryfikacja i ciągła aktualizacja gminnej ewidencji zabytków.
- Systematyczne uzupełnianie kart adresowych o uzyskane dane i dokumentację fotograficzną.
- Rozpoznanie i wprowadzanie do ewidencji zmian powstałych w wyniku rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów.

b) archeologicznych

- W roku 2012 i 2013 opracowana została gminna ewidencja zabytków archeologicznych w formie zbioru kart adresowych wraz z mapą z naniesionymi zabytkami archeologicznymi; dla gminnej ewidencji zabytków archeologicznych został sporządzony wykaz zabytków archeologicznych.
- Gminna Ewidencja Zabytków Archeologicznych Gminy i Miasta Krajenka została przyjęta Zarządzeniem Nr 264/2017 Burmistrza Gminy i Miasta Krajenka z dnia 10 marca 2017 roku.
- Uzupełnianie i weryfikowanie wykonanej ewidencji zabytków archeologicznych poprzez włączanie informacji o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań oraz uzyskiwanych wyników badań weryfikacyjnych Archeologicznego Zdjęcia Polski, na podstawie informacji otrzymanych od Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

7.2. Gminny plan ochrony zabytków nieruchomości na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

Plan opracowany został w roku 2007 na podstawie Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r., Nr 212, poz. 2153). Plan ten był aktualizowany w roku 2015 i 2016.

- coroczna aktualizacja w/w planu

7.3. Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomych

- rozpowszechnienie informacji na temat obiektów wpisanych do rejestru zabytków z terenu gminy
- udostępnienie gminnej ewidencji zabytków oraz niniejszego „Programu opieki nad zabytkami gminy Krajenka na lata 2017 – 2020” na stronie internetowej Urzędu Gminy i Miasta Krajenka
- zlecenie wykonania tablic informacyjnych dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków
- współpraca z instytucjami wprowadzającymi dodatkowe oznakowania na drogach gminnych, powiatowych i wojewódzkich w celu ułatwienia dojazdu do tych obiektów – głównie do najcenniejszego zabytku gminy jakim jest kościół parafialny p.w. św. Anny w Krajence
- utworzenie na terenie miasta ścieżki dydaktycznej przedstawiającej jego historię, krajobraz i zabytki także te nie wpisane do rejestru zabytków a kształtujące jego przestrzeń i będące świadectwem jego przeszłości i oznakowanie ich tablicami informacyjnymi wykonanymi dla najciekawszych obiektów.
- uwzględnienie obiektów zabytkowych przy wyznaczaniu tras turystycznych i ścieżek dydaktycznych gminy. Ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych możliwości i zasad ich udostępniania.

7.4. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

- wspieranie imprez propagujących wydarzenia historyczne, kulturowe, etnograficzne związanych z regionem
- włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzonych przez gminę
- wdrażanie do zajęć szkolnych pojęć związanych z krajobrazem kulturowym gminy i regionu
- informowanie młodzieży szkolnej o zasobach krajobrazu kulturowego gminy, powiatu i województwa
- zorganizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek krajoznawczych, rowerowych po najciekawszych i najważniejszych miejscach w gminie i powiecie oraz przedstawienie im obiektów zabytkowych

7.5. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.

- współdziałanie z Urzędem Ochrony Zabytków w sprawie informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na ich remonty
- nawiązanie współpracy z właścicielami obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków przy czynnym udziale Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków poprzez:
 - rozpowszechnianie wśród nich informacji na temat zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej
 - zbieranie od nich informacji na temat przeprowadzonych remontów i odnotowanie tych faktów w kartach adresowych obiektów
- aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych

- określenie zasad i możliwości udzielania pomocy finansowej właścicielom remontującym obiekty zabytkowe (wpisane do rejestru zabytków i figurujące w gminnej ewidencji zabytków) w ramach środków zabezpieczonych w budżecie gminy na dany rok (dotacje, ulgi podatkowe)

7.6. Poprawa stanu zachowania zabytkowych cmentarzy (figurujących w gminnej ewidencji zabytków)

Podjęcie próby rozwiązania problemu nieczynnych cmentarzy na terenie gminy Krajenka. Ustalenie w planach zagospodarowania przestrzennego docelowych funkcji cmentarzy poprzez wyszczególnienie, które (najlepiej zachowane z licznymi nagrobkami) pozostaną cmentarzami i objęte zostaną programem rewitalizacji na miarę możliwości finansowych gminy, a które stanowiąc będą tereny zieleni urządzonej bądź pozostałości po cmentarzach z zachowaniem starodrzewia i ewentualnym zgrupowaniem pozostałości nagrobków w jednym miejscu cmentarza w formie miejsca pamięci lub lapidarium. Co do cennych zachowanych nagrobków i pozostałych elementów cmentarzy przeprowadzić inwentaryzację fotograficzną i opisową we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków. Z uwagi na fakt, iż Gmina Krajenka nie jest właścicielem żadnego z zabytkowych cmentarzy jej pomoc może być ograniczona jedynie do ustaleń planistycznych i ewentualnej współpracy z właścicielami.

7.7. Określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych

W celu ochrony stanowisk archeologicznych i nawarstwień kulturowych podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, ważne jest określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków, w planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz respektowanie przez inwestorów wymogów dotyczących ochrony zabytków archeologicznych określonych w opiniach i decyzjach Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

7.8. Określenie sposobu realizacji poszczególnych celów gminnego programu opieki nad zabytkami zawartych w punkcie 5.

7.8.1. Obiekty zabytkowe stanowiące własność gminy Krajenka

Obiektem wpisanym do rejestru zabytków stanowiącym własność gminy Krajenka jest zespół pałacowo – parkowy w Krajence przy ul. Szkolnej. Przy obiekcie przeprowadzono szereg prac remontowo – konserwatorskich związanych z wymianą pokrycia dachowego, stolarki okiennej, restauracją elewacji, remontem wewnątrz oraz adaptacją obiektu na siedzibę Urzędu Gminy i Miasta Krajenka. Wszystkie prace przeprowadzono zgodnie z udzielonymi przez Kierownika Delegatury w Pile WUOZ w Poznaniu pozwoleniami i odebrane zostały bez zastrzeżeń z punktu widzenia ochrony konserwatorskiej.

Budynek pałacu, obecnie siedziba Urzędu Gminy i Miasta Krajenka jest obiektem użytkowanym w dobrym stanie technicznym, w którym prowadzone są na bieżąco prace remontowe związane z prawidłowym utrzymaniem i funkcjonowaniem obiektu.

Park, na którym zlokalizowany jest wyżej wymieniony obiekt również znajduje się w dobrym stanie. Prowadzone są na jego terenie bieżące prace porządkowo – pielęgnacyjne, na które każdorazowo otrzymywane jest stosowne pozwolenie Kierownika Delegatury w Pile WUOZ w Poznaniu.

7.8.2. Obiekty niebędące własnością gminy Krajenka

Pozostałe obiekty wpisane do rejestru zabytków stanowią własność:

- kościoły oraz przykościelny cmentarz katolicki w Głubczynie – własność parafii rzymsko – katolickich
- zespół pałacowo – parkowy w Maryńcu – własność prywatna
- zespół młyński w Krajence – własność Powiatu Złotowskiego
- stanowisko archeologiczne – cmentarzysko w Maryńcu – własność prywatna

Z uwagi na fakt, iż w/w obiekty nie są własnością gminy Krajenka gmina nie ma możliwości bezpośredniego sprawowania opieki nad tymi zabytkami, a co za tym idzie wpływać na sposób ich użytkowania. Natomiast działania pośrednie wynikające z ustawy jak również polityki gminy Krajenka polegają na:

- prowadzeniu edukacji na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie Gminy w zakresie informacji o zasobie zabytków i krajobrazu kulturowego regionu oraz możliwościach ich ochrony
- promowaniu wśród mieszkańców gminy i przybywających tu gości najcenniejszych zabytków
- wspieraniu przy współudziale Urzędu Ochrony Zabytków poczynań związanych z właściwym utrzymaniem i zagospodarowaniem zabytków i ich otoczenia
- określaniu przy sporządzaniu dokumentów planistycznych warunków i sposobów ochrony zabytków wpisanych do rejestru zabytków jak również figurujących w gminnej ewidencji zabytków;
- wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej związanej z problematyką zabytków nieruchomych, ruchomych i archeologicznych na terenie gminy Krajenka (ewidencja gminna)

8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminy. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz gminy na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych.

Samorząd ma oddziaływać na różne podmioty mające do czynienia z obiektami zabytkowymi, w tym także na mieszkańców głównie zabytkowej przestrzeni miasta Krajenka, tak by wywołać ich pożądane zachowanie prowadzące do realizacji zamierzonych celów.

Zakłada się, że w realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Krajenka wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów: instrumenty prawne, finansowe, koordynacji, społeczne oraz instrumenty kontrolne.

- **Instrumenty prawne**
 - a) dokumenty wydawane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikające z przepisów ustawowych
 - b) uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zagadnień ochrony zabytków

c) wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków z terenu miasta i gminy, które powinny być objęte ochroną prawną

• **Instrumenty finansowe**

- a) dotacje
- b) subwencje
- c) dofinansowania
- d) programy uwzględniające finansowanie z funduszy Unii Europejskiej

• **Instrumenty koordynacji**

- a) strategie rozwoju gminy
- b) plany rozwoju lokalnego
- c) programy prac konserwatorskich
- d) programy ochrony środowiska
- e) studia i analizy, koncepcje
- f) plany rewitalizacji

• **Instrumenty społeczne**

- a) edukacja kulturowa
- b) informacja
- c) współpraca
- d) współdziałanie z organizacjami społecznymi

• **Instrumenty kontrolne**

a) utworzenie w ramach organizacyjnych Urzędu Gminy i Miasta Krajanka Zespołu Koordynującego pracami realizującymi poszczególne zadania wynikające z ustaleń niniejszego programu.

W skład zespołu wchodzi:

1. Burmistrz Gminy i Miasta Krajanka
– Stefan Kitela
2. Sekretarz Gminy
– Tomasz Ciechanowski
3. Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej, Zamówień Publicznych i Ochrony Środowiska
– Aleksandra Sawicka
4. Inspektor ds. gospodarki przestrzennej
– Agnieszka Maciejewska

- b) aktualizacja bazy danych ewidencji gminnej
- c) monitoring stanu środowiska kulturowego.

9. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Burmistrz Miasta i Gminy Krajenka zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata sprawozdania z gminnego programu opieki nad zabytkami. Sprawozdanie to przedstawiane jest Radzie Gminy. Po 4 latach program powinien zostać zaktualizowany i ponownie przyjęty przez Radę Gminy.

Do wykonania powyższego zadania utworzono Zespół Koordynujący monitorujący „Gminny program opieki nad zabytkami Miasta i Gminy Krajenka na lata 2017 – 2020” poprzez analizę stopnia jego realizacji. Monitorowanie przebiegu realizacji programu będzie ważnym elementem jego wdrażania.

10. Wewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 81, art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Rada Gminy może udzielić dotacji na ochronę i konserwację zabytków, jednakże wymagane jest ustalenie przez nią procedury postępowania w tej sprawie. Zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków z budżetu Gminy i Miasta Krajenka określa:

- Uchwała Nr XIV/117/08 Rady Miejskiej w Krajenie z dnia 29 lutego 2008 r. w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

11. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Obowiązek dbania o stan zabytków *ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* nakłada na właścicieli i posiadaczy zabytków.

Wsparciem dla zadań z zakresu ochrony zabytków są zewnętrzne źródła dofinansowania udzielane zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

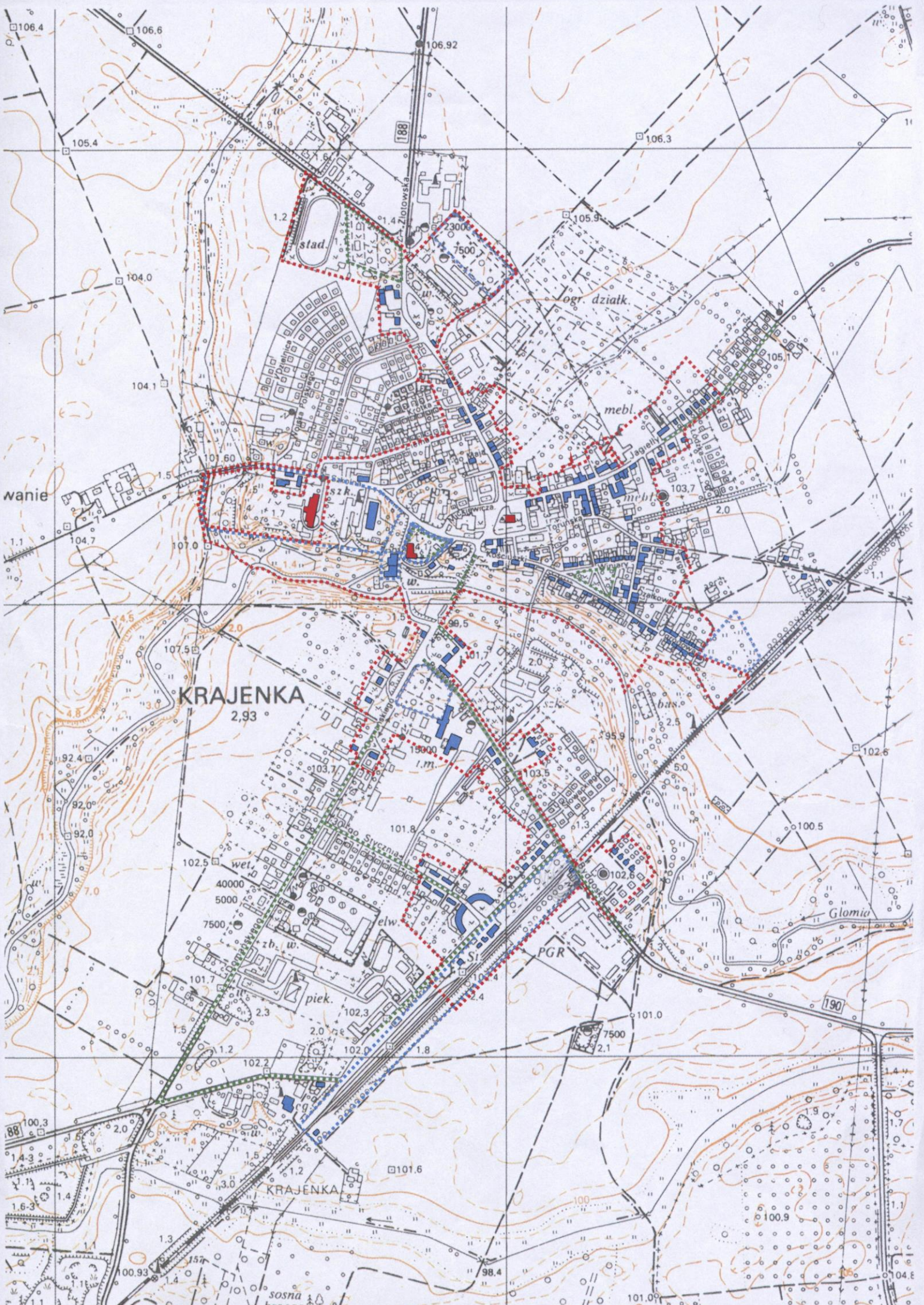
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego /www.mkidn.gov.pl/ w ramach programu operacyjnego „Dziedzictwo Kulturowe”
- Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków /poznan.wuoz.gov.pl/ – dotacje przyznawane są na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków na podstawie wniosków złożonych przez właścicieli, posiadaczy lub użytkowników zabytków
- Samorząd Województwa Wielkopolskiego /www.bip.umww.pl/ – budżet województwa wielkopolskiego przewiduje środki na pomoc finansową ukierunkowaną na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. Są to dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych zarówno jednostkom sektora finansów publicznych jak również pozostałym jednostkom.
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Departament Wyznań religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych Wydział Funduszu Kościelnego. /www.msw.gov.pl/ – dotacje udzielane wyłącznie na remonty i konserwacje zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt. Z Funduszu nie finansuje się

remontów i konserwacji obiektów towarzyszących, wyposażenia obiektów sakralnych oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz.

- Starostwo Powiatowe w Złotowie – na podstawie Uchwały Nr IX/48/2011 Rady Powiatu Złotowskiego z dnia 29 czerwca 2011 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku znajdującym się na terenie Powiatu Złotowskiego wpisanym do rejestru zabytków.
- Ponadto istnieją możliwości zdobywania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na zadania inwestycyjne i społeczne do współfinansowania z funduszy krajowych i zagranicznych Unii Europejskiej.

Uwaga:

W/w źródła finansowania są wskazówką dla użytkowników obiektów zabytkowych i przedstawicieli władz samorządowych, w jakich instytucjach można pozyskiwać środki na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.

wanie

KRAJENKA
2,93°

KRAJENKA

sosa
brzoza

stad

ogr. działk.

mebl.

mebl.

bas.

i.m.

wet.

zh. w.

piek.

PGR

Glomia

106.4

106.6

106.92

106.3

105.4

104.0

104.1

104.7

107.0

107.5

102.5

101.7

102.2

100.3

100.93

101.6

98.4

101.0

102.6

100.5

102.6

101.0

100.9

104.8

1.1

1.1

1.1

1.1

1.1

1.1

1.1

1.1

1.1

1.1

1.1

1.1

1.2

1.2

1.2

1.2

1.2

1.2

1.2

1.2

1.2

1.2

1.2

1.4

1.4

1.4

1.4

1.4

1.4

1.4

1.4

1.4

1.4

1.4

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.5

1.

